

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Využití shlukové analýzy k nalezení center terorismu

Finding terrorist centers by using cluster analysis

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Civilní nouzové plánování

Vedoucí práce: Ing. Bc. Pavla Pecherková, Ph.D.

Bc. Miroslava Šuláková

Kladno 2016

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2015/2016

Z a d á n í d i p l o m o v é p r á c e

Student: **Bc. Miroslava Šuláková**
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Téma: **Využití shlukové analýzy k nalezení center terorismu**
Téma anglicky: The use of cluster analysis to find the centers of terrorism

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se bude věnovat problematice využití shlukové analýzy k nalezení center terorismu a posouzení, zda teroristické útoky jsou vnitrostátního nebo mezinárodního charakteru.

V teoretické části budou zpracovány aspekty současného terorismu, včetně historického kontextu. V praktické části budou uvedena data z posledních let se základními informacemi o teroristickém útoku (datum, místo útoku, způsob útoku atd.), základy matematického modelování a základní principy shlukové analýzy. V praktické části bude pozornost věnována nalezení center terorismu v datovém souboru pomocí shlukové analýzy a to včetně sledování vlivu různých parametrů teroristických útoků na závažnost útoku a detailnějšímu rozboru dvou center terorismu včetně historických okolností, které k terorismu vedly.

Seznam odborné literatury:

- [1] EVERITT S. Brian, Sabine LANDAU, Morven LEESE, Daniel STAHL, Cluster Analysis, ed. 5., 2011, ISBN 978-0-470-74991-3
- [2] Data Mining: Concepts and Techniques, HAN Jiawei, Micheline KAMBER, Jian PEI, ed. 3., Morgan Kaufmann, 2011, ISBN 978-0-123-81479-1
- [3] KRULÍK, Oldřich, Ivan MAŠEK a Otakar J. MIKA, Fenomén současného terorismu, Vysoké učení technické v Brně, Fakulta chemická, 2008, ISBN 978-80-214-3600-8

Vedoucí: Ing., Bc. Pavla Pecherková, Ph.D.

Zadání platné do: 20.08.2017

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 25.11.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci s názvem Využití shlukové analýzy k nalezení center terorismu vypracovala samostatně a použila k tomu úplný výčet citací použitých pramenů, které uvádím v seznamu přiloženém k diplomové práci. Zároveň prohlašuji, že nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č.121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 20. května 2016

.....

Miroslava Šuláková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda upřímně poděkovala vedoucí své diplomové práce Ing. Bc. Pavle Pecherkové, Ph.D za cenné rady, připomínky, metodické a odborné vedení práce, ale také za její ochotu, trpělivost a čas, které tomuto vedení věnovala. Dále bych touto cestou ráda poděkovala Doc. Ing. Ivanovi Nagyovi, CSc. za vysoce odbornou pomoc v oblasti zpracovávané problematiky, kterou byl se mnou ochoten konzultovat.

Abstrakt

V diplomové práci je řešena problematika určení center terorismu ve světě. Tato centra se vyznačují tím, že jsou cílem teroristických skupin (organizací). Cílem práce není pouze vytipování významných center, ale také jejich detailní analýza včetně nastínění historických okolností, které k terorismu vedly. Nástroji ke stanovení center terorismu za poslední léta jsou matematické modelování a shluková analýza. Dalším úkolem je na základě vyhodnocení získaných dat určit, zda jsou teroristické útoky spíše vnitrostátního nebo mezinárodního charakteru, jakou zbraní se nejčastěji útočí v jaké oblasti, a zda mají některé oblasti specifické a jedinečné vlastnosti.

Teoretická část práce se věnuje problematice vymezení pojmu terorismus, historickému vývoji terorismu a pěti vybraným teroristickým skupinám/hnutím (konkrétně Taliban, Aš-Šabáb, Boko Haram, Al-Káida, Islámský stát). Pozornost je věnována stručnému přiblížení základů matematického modelování, kterého je využito ke grafickému znázornění problematiky a vysvětlení základních principů shlukové analýzy.

Klíčová slova

Terorismus, teroristické organizace, shluková analýza, matematické modelování.

Abstract

In this diploma thesis, problematic of terrorist centres' detection is being addressed. These centres are characterised by being the targets of terrorist groups (organisations). The aim of this thesis is not only selecting such significant centres but also their detail analysis including description of historical circumstances that have led to terrorism. Recently, mathematical simulation and cluster analysis have been used to locate terrorist centres. Another task, based on gathered data evaluation, is to determine whether terrorist attacks have domestic or international background, what type of weapon is used most often in which area and also whether some areas have either specific or unique features.

The theoretical part of the thesis deals with definition of terrorism, historical development of terrorism and five selected terrorist groups/movements (Taliban, Al-Shabaab, Boko Haram, Al-Qaeda and Islamic State). Attention is being paid to brief explanation of mathematical simulation basis which is used for graphical illustration of problematic and explanation of cluster analysis principles.

Key words

Terrorism, terrorist organizations, cluster analysis, mathematical modeling.

Obsah

1	Úvod	10
2	Současný stav řešené problematiky	12
2.1	Úvod do řešené problematiky	12
2.2	Analýza a posouzení doposud získaných poznatků o problematice .	12
2.3	Terorismus v definicích	13
2.3.1	Vědečtí odborníci	14
2.3.2	Vládní autority	14
2.3.3	Veřejnost	16
2.3.4	Názor teroristů	16
2.3.5	Vzájemné vztahy mezi pojmy terorismus, guerilla a válka . .	17
2.4	Historie terorismu	18
2.4.1	První etapa	18
2.4.2	Druhá etapa	19
2.4.3	Třetí etapa	20
2.4.4	Čtvrtá etapa	20
2.4.5	Pátá etapa	21
2.5	Vybrané teroristické skupiny	22
2.5.1	Taliban	23
2.5.2	Al-Káida	25
2.5.3	Islámský stát	27
2.5.4	Boko Haram	29
2.5.5	Al Shaabab	30
3	Cíl práce a pracovní hypotézy	33
3.1	Cíle práce	33
3.2	Pracovní hypotézy	33
4	Metodika	34
4.1	Postup sběru dat	34
4.2	Statistická analýza nasbíraných dat	35
5	Matematické modelování a shluková analýza	39
5.1	Matematické modelování	39
5.2	Shluková analýza	40
5.3	Experimenty	41
5.3.1	Centra shluků podle počtu útoků	41

5.3.2	Centra shluků podle počtu obětí teroristických útoků	43
5.3.3	Národnost útočníka	45
5.3.4	Typ použité zbraně	46
5.3.5	Cíle teroristických útoků	50
6	Centra teroristických útoků v současnosti	53
6.1	Afrika - Nigérie	53
6.1.1	Historické pozadí/důvody terorismu	53
6.1.2	Současnost	53
6.2	Asie - Irák	54
6.2.1	Historické pozadí/důvody terorismu	54
6.2.2	Současnost	54
7	Vyhodnocení cílů práce a hypotéz	56
7.1	Cíl práce:	56
7.1.1	Pomocí shlukové analýzy stanovit centra terorismu za posledních léta (2011-2014) včetně sledování vlivu různých parametrů teroristických útoků na závažnost útoku.	56
7.1.2	Určit na základě vyhodnocení získaných dat, zda jsou teroristické útoky spíše vnitrostátního nebo mezinárodního charakteru.	56
7.1.3	Potvrzení či vyvrácení naformulovaných hypotéz, na základě vyhodnocení výsledků shlukové analýzy.	57
7.2	Hypotézy:	57
7.2.1	Počet útoků přepočtených na km^2 se liší podle kontinentů.	57
7.2.2	Počet obětí teroristického útoku je vyšší v oblastech s aktivním vyznáváním islámské víry.	58
7.2.3	Použitá zbraň a cíle útoků se liší podle oblasti teroristického útoku a národnosti útočníka.	58
7.2.4	Světová média svým přístupem ovlivňují veřejné mínění závažnosti jednotlivých teroristických útoků.	59
8	Diskuse	60
8.1	Hypotéza 1	60
8.2	Hypotéza 2	62
8.3	Hypotéza 3	65
8.4	Hypotéza 4	67

9 Závěr	69
10 Seznam použitých pramenů	71
11 Seznam použitých obrázků	78
12 Seznam použitých tabulek	79
13 Seznam použitých zkratek	80
14 Seznam příloh	1

1 Úvod

Terorismus se stal námětem mé diplomové práce především kvůli jeho stále rostoucí závažnosti, a s tím souvisejícím rostoucím strachem celé společnosti, včetně mě, z této hrozby. Terorismus jako takový existoval už od počátku vzniku lidstva, nicméně do 90. let byl vnímán spíše jako riziko¹, tedy měl subjektivní charakter a nesl určitou míru neurčitosti.

Po teroristických útocích, které se nesly ve znamení přibývajících ztrát na lidských životech, zdraví lidí a ve znamení přibývajících materiálních škod, začal sílit nejen strach z terorismu, ale i můj zájem o tuto problematiku. Všechny incidenty, počínaje zlomovou událostí z roku 2001 - teroristický útok na budovy World Trade Center v New Yorku, ovlivnily pohled společnosti (přímo zasažené, ale i z okolních zemích) na terorismus, a také ovlivnili její chování². Terorismus se po zlomové události v New Yorku z neurčitého problému jen vybraných regionů začal považovat za významnou bezpečnostní hrozbu celosvětového významu. Pro mě jako osobu žijící v Evropě a troufám si říct, že i pro ostatní obyvatele Evropy se zlomovými událostmi, které vedly k citlivějšímu vnímání této hrozby, staly teroristické útoky v Evropě, které otevřely tzv. Evropskou frontu terorismu. Nejdříve útoky v Madridu 2003 a Londýně 2004 a po nich následující útoky (Paříž 2015, Brusel 2016), které strach, ale i zájem o terorismus ještě umocnily.

Problematikou terorismu jsem se zabývala již v rámci své bakalářské práce, kde jsem se konkrétně zaměřila na oblast Severního Irska (IRA), Čechenska (Čečenští bojovníci za svobodu) a Filipín (Abu Sayyaf). V bakalářské práci jsem pouze nastínila předpoklady a důvody terorismu ve zmíněných oblastech. Ale terorismus nelze rozdělovat na oblasti, kde je, a kde není, nebo kde je více, a kde méně, protože terorismus je komplexní celosvětový problém týkající se bez rozdílu všech států. Bezpečnost států v oblasti terorismu je velmi relativní a nemůže být garantována. Přestože se mu snaží nejrůznější experti i zpravodajské služby zabránit a předcházet, tak spolehlivá ochrana proti těmto hrůzným činům zatím neexistuje.

V diplomové práci se budu věnovat analýze světového terorismu z několika hledisek. Právě analýza je prvním krokem jak k pochopení problému, tak k naplánování

¹Hodnocení terorismu jako rizika přinesla Nová strategická koncepce NATO, schválená na římském summitu v roce 1991.

²například vyhýbání se letecké dopravě po útocích 11. září v New Yorku; strach používat veřejnou hromadnou dopravu po útocích v Madridu a Londýně atd.

budoucí ochrany či obrany proti terorismu.

Práce začíná určením definice samotného pojmu terorismus, následuje vymezení historického vývoje terorismu a charakteristika 5 vybraných teroristických skupin, které na základě analýzy dostupných dat provedly největší počet útoků a mají největší počet obětí při svých útocích. Další část je věnována statistické analýze problému a jejímu následnému vyhodnocení. Při vyhodnocení dat ze statistické analýzy bude sledován vliv různých parametrů na konečné výsledky. Výsledkem statistické analýzy a matematického modelování bude určení významných center terorismu, dále posouzení, zda jsou teroristické útoky spíše vnitrostátního nebo mezinárodního charakteru, zhodnocení vývoje počtu útoků, počtu obětí a počtu zraněných, a také zhodnocení vývoje používaných zbraní teroristy.

2 Současný stav řešení problematiky

Následující kapitola je rozdělena na 5 částí. První část představuje úvod do řešené problematiky. Druhá část je analýza a posouzení doposud získaných poznatků o problematice. Třetí část je věnována vymezení pojmu terorismus. Čtvrtá část vymezuje historický vývoj terorismu. V páté části je charakterizováno 5 vybraných teroristických skupin/hnutí.

2.1 Úvod do řešené problematiky

Terorismus představuje jednu z nejvážnějších a nejnaléhavějších hrozeb současnosti. Jedná se o problematiku, která je diskutována a řešena v mnoha bezpečnostních dokumentech nejen v ČR a v zahraničí, ale i v bezpečnostních dokumentech mezinárodních organizací. Příkladem dokumentů jsou Bezpečnostní strategie České republiky, Evropská bezpečnostní strategie, Strategická koncepce NATO či Národní bezpečnostní strategie USA. Všechny tyto dokumenty mají v seznamu současných naléhavých hrozeb právě terorismus. Snaží se stanovit možnosti prevence, reakce na něj, možnosti jeho omezení a úspěšného odhalování, přesto účinné řešení tohoto problému zatím neexistuje.

2.2 Analýza a posouzení doposud získaných poznatků o problematice

Co se týče analytického a statistického výzkumu v oblasti terorismu, tak analýza teroristické literatury proběhla už v roce 1984 [2]. V současnosti je nejucelenější statistický přehled k dispozici na stránkách Ministerstva zahraničí USA. Souhrnný dokument o celosvětovém teroristickém dění je vydáván každoročně od roku 2012. V dokumentu lze nalézt hodnocení teroristických aktivit za uplynulý rok s mnoha statistickými výstupy. Informace a analytické zprávy o teroristické situaci v rámci Evropy lze nalézt na stránkách europolu. Vzhledem k tomu že komplexní ucelené statistické hodnocení terorismu v podmínkách ČR neexistuje nebo není přístupné široké veřejnosti, tak jsem při zpracování diplomové práce hledala materiály, které při zpracování dat používají jiné metody než základní statistické parametry jako tomu je u výročních zpráv Ministerstva zahraničí [16].

Zajímavý náhled na terorismus přinesl článek, ve kterém je řešen vztah mezi HDP a terorismem. Tzv. Lorenzova křivka znázorňuje, že domácí i mezinárodní teroristické útoky jsou více soustředěny v zemích se středními příjmy [34]. Další náhled

přináší analýza sociální sítě jako možný přístup k boji proti Terorismu [32]. Pro boj s nadnárodním terorismem, je důležité pochopit jeho geografii uvádí Quan Li [14]. Výzkum mezi vztahem politické příslušnosti a přesvědčení o terorismu přináší univerzita v Athénách [10].

Použití shlukové analýzy v případě sledování teroristických útoků jsem nikde ne našla. Shluková analýza se používá pro různé odvětví - od ekonomii, přes vzdělání až po dopravu. Problémem často bývá určení, kolik je žádoucích shluků, tím se zabývá například článek Chrise Fraleye [51]. Používání shlukové analýzy pro různá témata lze sledovat i na počtu článků, které vychází po celém světě. Například tento rok vyšel článek: Klasifikace univerzit v Turecku Hierarchickou shlukovou analýzu (Classifying Universities in Turkey by Hierarchical Cluster Analysis) [48].

2.3 Terorismus v definicích

Pojem terorismus nelze jednoznačně definovat vzhledem k jeho neustálému vývoji. V současnosti existuje několik stovek definic pojmu terorismus, které se odvíjejí od toho, kdo definici komponuje a v jakém kontextu ji použije. Pro práci byly vybrány pouze některé z množství definic, které jsou uvedeny níže.

Slovo teror vychází z latinského slova *terrere*, což v českém překladu nese význam strašný nebo hrozný. Termín terorismus tedy zahrnuje činnosti a metody, které pocit strachu a hrůzy záměrně vyvolávají[39].

Obecně lze terorismus chápat jako metodu pro dosažení určitého cíle a lze ho považovat za maximálně ostrou formu psychologické války, vedené malou skrytou skupinou nebo i jednotlivcem[39]. Nejdůležitějším prvkem ale není samotný boj, ale zejména psychologický efekt (strach), který daný čin vyvolá. Proto bývá teroristický útok často namířen proti nezúčastněným osobám, aby byl psychologický efekt co největší. V oblasti terorismu slouží strach a obavy k vyvolání nějaké reakce, která vede k tomu, aby se lidé chovali tak, jak teroristé chtějí a dosáhli tak svých cílů[47].

Objektivita jakékoliv diskuze o terorismu je nutně poznamenána vztahem účastníků k teroristickým činům. Obecně lze odlišit 4 názorové skupiny: vědečtí odborníci, vládní autority, veřejnost a názor teroristů[78].

2.3.1 Vědečtí odborníci

Mají snahu zaujmout co nejobjektivnější názor, ve kterém se opírají o intelektuální, nikoli morální neutralitu mezi teroristy a jejich oběťmi. V roce 1984 proběhla analýza více než 100 definic, na jejichž základě se v roce 1988 vydefinovala jednotná vědecká definice pojmu terorismus (na základě 81% shody všech zúčastněných vědců)[47].

„Terorismus je metoda vzbuzování strachu prostřednictvím opakovaných násilných aktů, vykonávaných tajnými nebo polotajnými jednotlivci, skupinami či státními orgány z idiosynkratických, kriminálních nebo politických důvodů, přičemž na rozdíl od atentátů nejsou přímé oběti násilí pravým terčem teroru. Okamžité lidské oběti násilných aktů jsou obvykle buď vybrány náhodně (příležitostné terče) z cílové veřejnosti, nebo záměrně (reprezentativní neboli symbolický terč) a slouží k předání zprávy. Komunikační procesy mezi teroristy (organizací), (ohroženou) obětí a hlavním terčem, založené na násilí a šíření strachu, jsou využívány k manipulaci hlavního terče (veřejnosti) tím, že se z nich stávají terče teroru, požadavků nebo upoutání pozornosti v závislosti na tom, zda jde o zastrašování, násilné donucování nebo šíření propagandy[81].“

2.3.2 Vládní autority

Vládní autority jsou velmi častými terči teroristických útoků, proto je jejich snaha o vyjádření objektivního názoru poznamenána vědomím toho, že mohou být kdykoli vtaženi do teroristického boje. Jak již bylo zmíněno, jednotná definice terorismu neexistuje. Jen v rámci USA existuje několik oficiálně platných definic: (CIA, FBI, americké ministerstvo zahraničí, americké ministerstvo obrany). I v Evropě se definice liší, jako příklady evropských definic byly uvedeny definice z ČR, VB, Francie a Evropského parlamentu.

MVČR: „Terorismus je plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytčených cílů[12].“

Vláda Spojeného království: „Pro účely zákona se terorismem rozumí použití násilí pro politické cíle a zahrnuje jakékoliv využití násilí pro zastrašení veřejnosti nebo některé její části[80].“

Ústav mezinárodních a strategických vztahů v Paříži uvádí, že „terorismus je

nepřímá strategie, zaměřená na nátlak na země Západu, která ale nepodstupuje riziko války a snaží se co nejvíce omezovat možnosti odhalení původců útoků“[47].

Evropský parlament (2001) pod pojem terorismus zahrnul „záměrně páchané činy jednotlivců nebo skupin proti jedné nebo několika zemím, jejich institucím či státním příslušníkům, s cílem zastrašovat je a ohrožovat jejich základní lidské svobody, demokracii, úctu k lidským právům a k vládě práva[8].

Výše uvedené definice se shodují v několika základních rysech, které je možné začlenit do jedné obecné definice pro terorismus: „Politicky, ideologicky či nábožensky motivované slepé, nerozlišené zabíjení bezbranného a nevinného civilního obyvatelstva[47].

Definice CIA (1980): „Hrozba násilím nebo použití násilí k dosažení politických cílů, prováděné jednotlivci nebo skupinami, konané ať již v opozici, nebo pro vládní autority, pokud jsou takové akce zaměřeny na šokování nebo zastrašení velkých skupin obyvatelstva, větších než skupina aktuálních obětí[13].“ Paul Pillar, někdejší zástupce ředitele protiteroristického odboru při CIA, uvádí čtyři základní rysy terorismu: záměrnost a delší cílevědomá příprava; jeho motivy nikdy nemají zločineckou povahu, ale politický cíl (změna stávajícího uspořádání); útočí se na civilní cíle; teroristických činů se nedopouštějí pravidelné armády, ale především podstatní skupiny a organizace[47].

FBI: „Terorismus je definován jako nezákonné a neoprávněné použití síly nebo násilí proti osobám nebo majetku, k zastrašení nebo násilnému donucení vlády, civilní populace či jakékoliv další cílové skupiny za účelem prosazení politických a sociálních cílů[3].“

Americké ministerstvo obrany „Terorismus je záměrné používání násilí s cílem vyvolávat strach a jeho prostřednictvím nutit veřejnou správu nebo společnost, aby něco udělala, nebo naopak dělat přestala. Cíle terorismu mají ideologickou, náboženskou či politickou povahu[11].

Americké ministerstvo zahraničních věcí (1984): „Předem připravené, politicky motivované násilí, prováděné nadnárodními tajnými agenty či organizacemi na neozbrojených terčích, s obvyklým cílem ovlivnit veřejnost.“ Větší počet oficiálních amerických definic existuje proto, že se oficiální pojetí mění podle okolností (např.

vnitřní, vnější bezpečnost)[79], přesto můžeme u všech nalézt společné rysy: jako plánované násilí, politický podtext, příprava a uskutečnění na podstátní úrovni a nevojenské cíle útoku[47].

Mezinárodní organizace OSN, jíž členy jsou téměř všechny státy světa, přináší následující definici:

OSN - Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1566 (2004) terorismus charakterizuje jako „zvláště nebezpečný jev, který zasévá strach mezi obyvatelstvem... zstrašuje obyvatelstvo a na vládách nebo na mezinárodních organizacích si vynucuje, aby přijímaly určitá opatření, nebo aby je naopak nepřijímaly“. Zároveň tato rezoluce výslovně uvedla, že teroristické činy nemohou být ospravedlněny žádnými motivy politické, filozofické, ideologické, rasové, etnické, náboženské ani jakékoli jiné povahy[9].

2.3.3 Veřejnost

Názor veřejnosti je subjektivní a silně ovlivněn okolím. Pohled veřejnosti je často spojován s pohledem médií, která ve značné míře formují tzv. veřejné mínění. Pohled masmédií je zaměřen spíše na podstatu teroristických činů, než na jejich obecné pozadí. V naprosté většině případů veřejnost využívá buď definic oficiálních, nebo obecně věcných, které označují a popisují jednotlivé druhy teroristických činů. Veřejnost vidí terorismus spíše jako určitý druh násilí: braní rukojmí, vražedné atentáty, pumové útoky, únosy obětí, únosy dopravních prostředků kvůli donucovacímu vyjednávání, městský guerillový boj, sabotáže, mučení, únosy dopravních prostředků za účelem útěku, atd.[78].

2.3.4 Názor teroristů

Názor teroristů se od předchozích názorů diametrálně liší. Označení „terorista“ považují za nepřijatelné, sami sebe obvykle označují jako „bojovníci za svobodu“, „vlastenci“ a „jedinci vně společnosti“. Obhájci terorismu se často pokouší obrátit naruby morální zásady porovnáváním svých násilných činů se skutečným či domnělým násilím svých oponentů (např. formou promyšlené propagandy)[39]. Definice revolučního komanda Marinuse van de Lubbe (1989): „Musí být jasné, že takzvaný terorismus je logický a spravedlivý odpor lidu proti státnímu terorismu, kapitalismu, rasismu, sexismu a imperialismu[71].“

2.3.5 Vzájemné vztahy mezi pojmy terorismus, guerilla a válka

Důležité pro lepší pochopení termínu terorismus je objasnění vzájemných vztahů mezi pojmy guerilla, terorismus a válka.

Guerillu spojuje s terorismem řada společných znaků, zejména snaha nestátního aktéra, organizace či skupiny bojovat za prosazení svých cílů násilnou cestou. V obou případech se jedná o nestátního aktéra, jehož legitimita, respektive mezinárodní i národní legalita je sporná. Vymezení a zařazení jednotlivých ozbrojených skupin a hnutí je pak v řadě případů otázkou subjektivního pohledu, eventuálně politických sympatií a preferencí. Obecně se podle Maxmiliána Strmisky blíží guerilla terorismu tehdy, pokud se logika guerilly řídí logikou brutální psychologické války[76]. Guerilla je zřídka vedena ve své čisté formě a poměrně často využívá i metody typické pro terorismus. Jsou-li podmínky příznivé, může původní teroristické formy boje vystřídat guerilla, naopak potlačené guerillové hnutí se může transformovat v teroristickou organizaci[78]. Nicméně existují dva hlavní faktory, kterým se terorismus od guerilly odlišuje. Prvním z nich je, že teroristé žijí volně ve společnosti, proti které chystají své útoky. Guerillové jednotky žijí na okraji společnosti v odlehlých vzdálených a těžko přístupných oblastech. Druhým faktorem je, že teroristé útočí převážně na civilní cíle, naproti tomu guerillové jednotky spíše na cíle vojenské [47].

Válka je přímé somativní násilí mezi státními činiteli, kde stát či koalice je v roli aktivního činitele a přijímá důležitá rozhodnutí, ozbrojené síly jsou výkonnými orgány státu v oblasti obrany nebo útoku a obyvatelstvo nese ekonomickou zátěž války. Terorismus je nová forma války s odlišným složením aktérů, kde stát, ozbrojené síly i obyvatelstvo zastávají pasivní roli. Jediným aktivním subjektem jsou právě teroristé, kteří se vyhýbají přímému čelnímu souboji a útočí nečekaně a zákeřně na nejzranitelnějších místech bez varování (vyhlášení války)[49]. Válka má svá pravidla³, na což terorismus nehledí. V oblasti terorismu je hlavním cílem přilákat na sebe pozornost, vytvořit atmosféru strachu, destabilizovat stát, vyprovokovat odvetnou reakci a vynutit si změnu vnitřní nebo zahraniční politiky. Prioritou války je fyzická eliminace lidského a materiálního bojového potenciálu, obsazení a kontrola území. Mezi pojmy existuje vztah asymetričnosti. Strach je následek války ale základní prvek terorismu[39].

³předem se ví se kdo je nepřítel, jaké má zbraně a jaké jsou možnosti útoku, působí se při ní na ozbrojené složky a cíle

2.4 Historie terorismu

Stejně jako nelze jednoznačně definovat termín terorismus, nelze ani jednoznačně vymezit jeho historický vývoj. Historické zkoumání a vymezení je velmi významně ovlivněno subjektivním vnímáním hodnotitele. Subjektivní pohled a hodnocení však nemá zkreslující vliv na problematiku, pokud jsou na začátku vymezena kritéria, na základě kterých bylo dané rozčlenění provedeno. Níže uvedený přehled historických mezníků a přeměn terorismu nemůže pojmut všechny události a situace světových dějin. Jedná se pouze o vybrané události sloužící jako příklady k nastínění proměn terorismu a průběhu jeho vývoje[50].

Terorismus nepředstavuje jen hrozbou posledních let, ale existoval zde už od dob vzniku prvních civilizací. V minulosti byla za nejrozšířenější všeobecně uznávanou klasifikaci vývoje terorismu uváděna klasifikace J. Šedivého, který historii terorismu rozdělil na tři základní fáze⁴[74]. V současnosti je dělení dle Šedivého nahrazeno podrobnějším a novějším rozdělením, kladoucím důraz na hluboké odlišnosti v motivech, cílech, způsobech a rozměrech realizace teroristických útoků, které se výrazně odlišují v rámci jednotlivých etap. Podrobnější vymezení terorismu rozděluje vývoj na pět etap, a to etapu historickou, etapu nacionalistickou, etapu světových válek, etapu studené války a etapu studeného míru[50].

2.4.1 První etapa

První etapa (historická) je datována od dob prvních civilizací až do konce 17. století. V průběhu tohoto dlouhého časového úseku lze zaznamenat početné způsoby boje o moc, nové metody politického boje, a také mnoho způsobů, jak zničit nepohodlnou konkurenci. Ne všechny události lze považovat za terorismus, proto jsou zmíněny jen události, u kterých je to patrné⁵ [78].

Prvopočátky terorismu souvisely s náboženským fanatismem, což bylo dáno hlavně expanzí křesťanství v přítomnosti islámu. Za raný terorismus lze považovat činnost šiitské islámské sekty Haš-Išim (11. století) v oblasti Perského zálivu, jejíž hlavním cílem bylo šířit správnou formu islámu a bojovat proti všem (křesťané i muslimové), kteří se snaží pošpinit a zneuctít jejich víru⁶. Od sekty se pod

⁴kritérium zkoumání bylo „přesvědčování prostřednictvím strachu“

⁵akce vojáků římských legií, kteří měli zastrašovat podrobené obyvatelstvo drancováním či zabíjením, vraždy tyranů v antickém Řecku a Římě, akce židovských zélótů na počátku našeho letopočtu nesplňují základní předpoklady teroristických akcí; více o rozlišení co je a co není terorismus viz [47]

⁶Stejně pohnutky lze spatřit i v teroristických organizacích současnosti (Al-Káida, ISIL apod.)

vedením Peršana Hassani as-Sabbaha⁷ odštěpila fanatická vražedná sekta muslimů, známá jako kult asasinů, jehož stoupenci často pod vlivem drog (hašiš) vraždili pro dosažení svých politických cílů[50].

Podle Mareše lze spojitost s teroristickým počínáním vidět také v inkvizici, jejíž posláním bylo vypořádat se na rozkaz katolické církve s heretickým (kacířským) chováním, ve kterém spatřovalo hrozbu pro křesťanskou víru. Při těchto akcích inkvizice používala všechny možné dostupné prostředky své doby. Od psychického nátlaku a vyhrožování přes mučení, až po upálení či oběšení⁸[63].

2.4.2 Druhá etapa

Druhá etapa (nacionalistická) trvala od počátku 18. století až do roku 1914. Ve druhé polovině této etapy dochází k výrazným změnám v motivech páčání násilí. Terorismus se v této etapě začíná formovat do podoby, jak jej známe dnes. Podle M. Strmisky se během této etapy výrazně rozrůstá seznam předchůdců moderního terorismu, který zahrnuje velmi pestrou, různorodou společnost od tajných skupin a sekt k osamělým fanatikům a mstitelům[75]. B. Hoffman za počátky terorismu této etapy považuje jakobínskou diktaturu období Velké francouzské revoluce, jehož vyvrcholením se staly hromadné popravy, které měly být výstrahou všem, kteří by se chtěli postavit proti tomuto režimu[55]. Přední jakobínský představitel Maximilianade Robbepiere definoval vládu jakobínů: „Nastolení vlády, založené na zastrašování, nátlaku a teroru je jedinou možností, jak šířit nové občanské ctnosti, které vláda proklamovala[43]“.

Také Mareš období nacionalismu považuje za kořeny moderního terorismu a klíčový problém spatřuje v mnohonárodních státech, u kterých se projevuje snaha jednotlivců či skupin změnit režim politickými atentáty či bombovými útoky na vrcholné představitele státu, vojenské jednotky či policisty⁹ [63].

Metodu cílených atentátů a demonstrativních útoků k dosažení autonomie svého území či národní nezávislosti postupně začali používat i nacionalistické organizace typu IRA a ETA¹⁰. Důležitým společným znakem je, že útoky v tomto období měly hlavně sociální podtext, vyplývající ze špatných existenčních podmínek¹¹[74]. Toto

⁷původní stoupenec sekty nizarských ismaelitů

⁸Na tomto příkladu lze pozorovat, že terorismus není pouze záležitostí islámské víry

⁹příkladem je Rusko

¹⁰také státy jako Makedonie, Srbsko a Arménie

¹¹Ve Spojených státech se hovořilo o „terorismu pracujících třídy“, kdežto v evropských zemích se

období je zakončeno atentátem na arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este, kterého v červnu 1914 v Sarajevu zastřelil srbský nacionalista Gavrillo Princip[50].

2.4.3 Třetí etapa

Třetí etapu tvoří válečné období v letech 1914 až 1945. Hledat prvky terorismu v období, kdy byl svět zmítán dvěma po sobě následujícími světovými válkami je, poměrně problematické. Většina násilných incidentů proti civilnímu obyvatelstvu proběhla v rámci vyhlášených otevřených konfliktů, zatímco terorismus neobsahuje žádná otevřená vyhlášená nepřátelství[62]. Z tohoto důvodu není možné události hodnotit jako terorismus, ačkoli některé z aktů mohou obsahovat prvky terorismu. Přestože docházelo k porušování „pravidel války“ stanovených Ženevskými úmluvami, lze události považovat za součást války[77]. Souhrnně se teror v tomto období skládal především z likvidace nepřátel režimu, z vyhlazování konkrétních ras obyvatel (především Židů a Romů) a agresí páchaných na bojišti, především použití chemických zbraní (yperit, chlor, sarin) a nakonec i jaderných zbraní (jaderné bomby v Japonsku)[43].

2.4.4 Čtvrtá etapa

Navazuje etapa studené války v letech 1946 až 1989. Terorismus v této době expandoval i do Jižní Ameriky a Španělska (ETA 1959) a diametrálně se mění jeho rozměr ze současného terorismu národního na terorismus mezinárodní[66]. Teroristické skupiny se neomezují na prosazování změn (vnitřní) politiky jen v rámci daného státu, ale směřují své požadavky na změny v zahraniční politice a zasahují tím už i do politik okolních států[46]. Zlomovou událostí nástupu mezinárodního terorismu se staly útoky na olympijských hrách v Mnichově v roce 1972, kde příslušníci palestinské teroristické skupiny Černé září zajali 11 izraelských sportovců, za jejichž propuštění požadovali propuštění palestinských vězňů a zajištění bezpečného odletu z Mnichova. Při policejním zásahu zemřeli jak teroristé, tak všichni rukojmí. Tato událost odstartovala nekompromisní boj proti terorismu. Vznikl například americký Výbor pro boj s terorismem.[66]. V tomto období vznikaly zcela nové metody terorismu, jako žhářské útoky na sídla či jinak významné objekty protivníka, únosy spojené s braním rukojmí a útoky vedené proti diplomatům a aktérům zahraniční politiky. Do fungování teroristických skupin vnesla mezinárodní prvek především jejich podpora ze strany států[50]. Jednalo se jednak o podporu hnutí bojujících za ukončení koloniální nadvlády (např. podpora Maroka a Tuniska

jednalo o terorismus v duchu zemědělství a průmyslu.

poskytovanou alžírským teroristům), dále o podporu poskytovanou ze strany USA (Izrael) či SSSR (Afghánistán) vybraným skupinám v období studené války a rovněž o podporu terorismu proti státu Izrael ze strany arabských zemí[78]. Rapidní vzestup zaznamenalo v 80. letech uskutečňování sebevražedných útoků, které podle Foltina a Řeháka bývají nejčastěji realizovány skupinami, jejichž území bylo již delší dobu okupováno (např. Palestina), a ony pociťovaly křivdu a bezpráví. Cílem těchto akcí bylo odsunout válku na území okupantů (v případě Palestiny do Izraele)[74].

2.4.5 Pátá etapa

Etapa studeného míru je poslední etapou, trvajícím od roku 1990 až po současnost. Konflikt mezi USA a SSSR byl oficiálně ukončen, ale bezpečnostní hrozby přetrvávaly stále a souvisely s činností skupin bojujících proti terorismu. V tomto období dochází k transformaci ideologického terorismu na terorismus náboženský, lokalizovaný především v oblasti islámského světa a v menší míře terorismus nacionalistický, který zahrnovaly útoky v rámci války na Balkáně[39]. Zde se projevoval i terorismus separatistický, jež je typický pro Čechensko a Kosovo. Zcela novou hrozbu představuje ZHN terorismus, jež proběhl v Tokiu v roce 1995¹². Mimo změn teroristických cílů, metod a využívaných prostředků vzrostl i počet útoků, což vedlo ke zintenzívnění mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu[62]. Spolu s technologickým rozvojem a zároveň se světovou globalizací přichází na počátku 21. století nový fenomén v podobě globálního¹³ terorismu[77]. Zlomovou událostí nástupu globálního terorismu se staly teroristické útoky 11.9.2001 v New Yorku. Terorismus v 21. století je již rozšířen do všech koutů světa a snaží se prosadit změny v mezinárodních vztazích více států současně a stává tak se globální asymetrickou hrozbou společnosti ohrožující nikoliv pouze významné politické představitele či budovy/místa (symbolické síle), ale primárně civilní obyvatelstvo. Tato nejnovější podoba terorismu se snaží dosáhnout co nejvyššího počtu náhodně zvolených obětí, maximalizovat materiální škody a především vytvořit destruktivní dopad na zasaženou společnost[47].

Jan Eichler vymezuje vývojové etapy terorismu na národní, mezinárodní a globální terorismus. Každá z těchto etap má své charakteristické prvky a s každou touto etapou roste počet obětí útoků, a tím i její rozměr a zákeřnost. Národní terorismus se vyznačuje demonstrativními útoky, v nichž nejde o cílené zabíjení. Hlavním prvkem je přilákání pozornosti a vynucení si změn ve vnitřní politice státu. Terorismus

¹²Japonská sekta Óm šinrikjó rozptýlila v tokijském metru nervový plyn sarin.

¹³John Ikenberry tuto formu označil jako moderní terorismus, François Heisbourg jako hyperterorismus a Lawrence Freedman jako superterorismus[47]

mezinárodní má destruktivní charakter, kde primárně opět nejde masové zabíjení, ale spíše o ničení symbolických objektů. Ve srovnání s národním terorismem je zde více obětí. Hlavním cílem je vynucení změn v zahraniční politice států. A poslední globální terorismus je charakteristický sebevražednými útoky, ve kterých už je masové zabíjení hlavním prostředkem, jak dosáhnout svých požadavků a změn v mezinárodních vztazích[47]. Podle tohoto vymezení by 1.-3. etapa uvedená výše spadala pod národní terorismus, ve čtvrté etapě nastupuje terorismus mezinárodní a v páté etapě terorismus globální. Samozřejmě je jasné, že nástupem jedné etapy nevymizely etapy předešlé. Jednotlivé etapy existují stále, někdy se transformují nebo prolínají a jindy existují paralelně vedle sebe.

2.5 Vybrané teroristické skupiny

V této kapitole bude blíže charakterizováno 5 vybraných teroristických skupin/hnutí, které dle statistické analýzy a jejího vyhodnocení z dostupných dat, uskutečnili největší počet útoků. Analýza byla provedena z let 2011-2014 s tím, že útoky s neznámým útočníkem nebyly do analýzy zahrnuty.

Tabulka 1: *Pořadí teroristických skupin dle počtu útoků [1]*

Skupina/organizace	počet útoků	počet mrtvých	počet zraněných
Taliban	2738	10239	10141
Islámský stát	1482	10781	10137
Aš-Šabáb	1227	3492	3238
Boko Haram	1181	10419	3445
Al-Káida	678	2616	2270

Z výše uvedené tabulky je patrné, že největší počet útoků ve sledovaném časovém úseku podniká hnutí Taliban. Pokud se podíváme na počty usmrčených osob, tak nejvíce mrtvých má na svědomí teroristická skupina Islámský stát, a hned po ní skupina Boko Haram. Přestože skupiny Boko Haram a Islámský stát podnikají zhruba o 1200 útoků méně než hnutí Taliban, tak počty obětí jsou u všech třech skupin téměř vyrovnané.

Existuje velké množství teroristických skupin. Nové vznikají, další zanikají nebo se transformují či slučují s dalšími skupinami. Jednotlivé skupiny lze dělit podle různých hledisek. Nejčastější rozdělení je dle hlavního motivu teroristické skupiny. Rozdělení terorismu v závislosti na motivaci teroristických skupin můžeme najít třeba v publikaci Foltina a Řeháka[78].

2.5.1 Taliban

Taliban je radikální odbojové islámské hnutí, které vzniklo na podkladě konfliktů spojených s nástupem mudžáhidů k moci roku 1992. Místo očekávaného míru zavládli zemi korupce, krádeže a násilí páchané na ženách (napadání, znásilňování, zabíjení). Na základě těchto incidentů se roku 1994 začalo formovat hnutí studentů islámu a náboženských škol - tálibů. Vůdcem hnutí byl jmenován mulláh Mohammed Omar. Prvotním posláním hnutí bylo trestat činy porušující morálku nebo právo šaría. Po událostech roku 1992 chtělo hnutí zmírnit utrpení obyvatel provincie Kandahár, povstalo proti velitelům a převzalo kontrolu nad několika centry[7].

Většina velitelů ovládajících jednotlivé oblasti před Tálibánem buď utekla, nebo se k hnutí přidala. Během dvou let se z uskupení cca 100 mužů stalo uskupení s vlastní divizí o počtu 30 000-35 000 vojáků v roce 1996¹⁴. V zemi byl nastolen nový řád a zprávy o činech a přístupu Tálibánu se rychle šířily [57]. Tálibán se stal nábožensko-politickou silou, která současně působila i jako pašunská vojenská skupina vyznačující se aktivitou zejména v oblasti Kandaháru. V letech 1996-2001 řídilo hnutí asi 90 procent Afghánistánu a zahájilo proces „paštunizace“. Vzhledem ke spolupráci s Pákistánem se Afghánistán za vlády Tálibánu stal také útočištěm pro mnohé islámské teroristy, především organizaci Al-Káida [53].

Postupně však Tálibán začal nastolovat fundamentalistickou diktaturu doprovázenou extrémní aplikací práva šaría a výraznou obranou islámského charakteru Afghánistánu. Nový režim hluboce zasáhl muslimskou kulturu a zásadním způsobem ovlivnil svobodný život obyvatel¹⁵. Omezování svobodného života způsobovalo zášť mezi obyčejnými Afghánci a odstartovalo zlobu mezinárodního společenství. Vůdci Tálibánu také nahradili pracovníky na ministerstvech a ve veřejných institucích lidmi ze svého středu. Uskupení také změnilo rétoriku v soudnictví, přestože afghánská ústava z roku 1964 byla plně v souladu se šáriou a demokratickými principy[7, 73].

¹⁴většinou členové byli pašunové - etnikum žijící hlavně ve východním a jižním Afghánistánu a v Pákistánu

¹⁵Reforma zahrnovala zákaz televize, internetu, chůze do kin, a poslech jiné než náboženské hudby. Příslušníci menšin museli nosit štítky, aby se odlišily od muslimů, což bylo hnutím zdůvodněno jako ochrana před náboženskou policií. Byly zavedeny přísné islámské tresty včetně ukamenování (žen cizoložnic) či amputace končetin (zloději). Muži museli nosit plnovous, ženy nesměly navštěvovat školu, zdravotnická zařízení, nesměly pracovat a vycházet z domu bez mužského doprovodu a musely chodit zcela zahaleny v burkách (opatření na „ochranu žen a jejich ctí“). Na ministerstvech a ve veřejných zařízeních Tálibán zajišťoval, aby byly stoly a židle pořízené dřívějšími režimy ve snaze modernizovat státní administrativu nahrazeny tošaky (matracemi na sezení) a zaměstnanci byli správně oblečení, tedy nenosili saka, kravaty.

Vliv Tálibánu se změnil, když se ukázalo, že stál za útokem Al-Káidy na americké ambasády v Keni a Tanzanii v roce 1998 a později za útoky 11. září 2001. Na základě těchto událostí Severní aliance za velké podpory USA zaútočili na Afghánistán a svrhli tálibánský režim. Pro Tálibán to neznamenovalo konec, jeho vliv byl v určitých oblastech stále silný, zejména v oblastech se slabou přítomností vlády. V některých zdrojích se tak o Tálibánu po roce 2001 mluví jako o „neo-Tálibánu“. Hnutí se rozptýlilo mezi územím Pákistánu a Afghánistánem a dále se snaží získat zpět svůj vliv. Vůdce Tálibánu ale prohlašuje, že hnutí nejde o politiku, ale stejně jako v minulosti o naplnění svých cílů, tedy kontrolu morálky a plnění role ochránců spravedlnosti a islámu. Hnutí Tálibán a jeho snaha bojovat proti demokracii v Afghánistánem je jedním z důvodů dosavadního neúspěchu mezinárodních snah o budování státu a pokračující nestability v této zemi.[7].

Pro pořádek je třeba ještě uvést, že existují dvě skupiny Tálibán se dvěma různými cíli působících v Afghánistánem a Pákistánem. Média však často skupiny nerozlišují a hovoří zjednodušeně o Tálibánu v obou případech, přestože skupiny nejsou zcela totožné. Největší rozdíl mezi afghánským Tálibánem a pákistánským (Tehreek-i-Taliban Pakistan (TTP)) je, že afghánský Tálibán je národní hnutí, zatímco pákistánský Tálibán má globální ambice. Afgánský Tálibán chce převzít vládu nad celým Afghánistánem a uplatňovat zde islámské právo šaría s prvky fundamentalismu a paštúnské kultury. Cílem TTP je svržení zvolené vlády Pákistánu a vytvoření emirátu založeném na svém výkladu islámského práva, který zahrnuje také prvky fundamentalismu a paštúnské kultury[42]. Pákistánský úředník Hassan Abbáse tvrdí, že TTP navíc usiluje o sjednocení proti silám NATO v Afghánistánem, zastavení vojenských operací Swat District a North Waziristan, zrušení všech vojenských kontrolních stanovišť FATA. Podobnost obou skupin lze nalézt v prostředcích, které k dosažení svých cílů používají. Jde o praktiky terorismu a násilí. Podobnost je dále dána tím, že afghánský Tálibán spolupracuje s různými subjekty a organizacemi, a jednou z těchto organizací je právě pákistánský Tálibán. Obě skupiny mají taky velmi blízké vztahy s organizací Al-Káida. Dalším atributem, který má za následek spojování obou skupin, je existence plynulé hranice mezi Pákistánem a Afghánistánem[38].

2.5.2 Al-Káida

Organizace Al-Káida¹⁶ je jednou z nejznámějších militantních teroristických skupin operující po celém světě. Do podvědomí se tato radikální muslimská organizace zapsala především útoky uskutečněnými 11. září 2001 na světové World Trade Center v New Yorku, při nichž zahynulo 2 749 osob. Nebo útoky na Pentagon či příměstské vlaky v Madridu[50].

Kořeny vzniku organizace lze pozorovat již u mezinárodních muslimských dobrovolníků bojujících od roku 1979 proti sovětské okupaci v Afghánistánu. Počátkem 80. let minulého století tito dobrovolníci spadali pod vedení palestinského náboženského učence Abdullaha Azzama, jednoho z velitelů, který organizoval rekrutaci, výcvik a financování tisíců zahraničních bojovníků, tzv. svatých válečníků (mudžahedínů) z více než 50 zemí. Důležité je zmínit, že těmto bojovníkům byla ze strany USA poskytována intervence[41]. Po odchodu sovětských vojsk zůstaly v Afghánistánu velké skupiny těchto velmi dobře vycvičených a vyzbrojených bojovníků, se kterými navázal kontakt zámožný Usáma bin Ládín, který zde také bojoval jako mudžahedín a nabídl jim místo v nově vznikající, ryze islámské, organizaci Al-Káida¹⁷ [62].

Jako zlomový okamžik ve vztahu mezi Al-Káida a USA nastává v roce 1990, krátce po irácké invazi do sousedního Kuvajtu. Tohoto roku se Saúdská Arábie obávala přímého střetu s početnější iráckou armádou. Usáma bin Ládín nabídl tehdejšímu králi Fahdovi pomoc svých bojovníků. Král jeho nabídku nepřijal a místo toho povolil USA zřízení vojenských jednotek na svém území, což bin Ládina velmi urazilo[62]. Začal veřejně kritizovat králův verdikt, za což byl vyhoštěn ze země a v roce 1992 se uchýlil do exilu v Súdánu, kde se spojil s egyptským lékařem Ajmánem Zavahrím, jehož tehdejší teroristická organizace s názvem Al-Džihád se přetransformovala do jádra Al-Káidy[41]. Neúspěšné pokusy členů Al-Džihádu o zavraždění předních egyptských politiků znamenaly vyhoštění ze Súdánu jak pro ně, tak i pro Usáma bin Ládina. Na počátku 21. století se útočištěm a základnou této organizace stal Afghánistán, jenž se od roku 1989 (po odchodu Sovětských vojsk) ocital v bezvládí a k moci se postupně dostávalo militantní islámské hnutí Tálibán[53]. Afghánistán byl ideálním místem pro vytvoření základny hned ze dvou důvodů. Prvním bylo, že byl izolován od okolního světa a druhým, že zde vládli

¹⁶známá také jako Základna, Islámská armáda pro osvobození svatých míst nebo Světová islámská fronta pro džihád proti židům a křesťákům

¹⁷Al-Káida, jež je známá v současnosti, se začala formovat okolo roku 1988

ideologicky spříznění sunnitští islámští fundamentalisté. Zde se započalo prvotní formulování cílů organizace jakožto očištění islámských zemí od bezvěrců a vyhnání všech zahraničních armád. Usáma bin Ládín dále otevřeně vyhlásil válku USA a jejich spojencům a v roce 1998 pak spolu se Zavahrím a dalšími islámskými vůdci vydal stanovisko vybízející muslimy k zabíjení Američanů a jejich spojenců kdykoli a kdekoli[41]. Usáma bin Ládín byl vůdcem al-Kajdy až do 2. května 2011, kdy byl dle zpráv televizních médií (americká stanice CNN) zabit americkými silami v Pákistánu. S tímto tvrzením nesouhlasí bývalý agent CIA Berkan Yashar, který prohlásil, že vůdce Usáma bin Ládín zemřel přirozenou smrtí, pět let předtím, než Spojené státy oznámily jeho smrt[22]. Novým vůdcem organizace stal Ajmán Zavahrí. [41].

Hlavním cílem Al-Káida na počátku 21. století je odstranit přítomnost USA a západních zemí z oblasti Arabského poloostrova, eliminace korupce v Saudské Arabii, zabíjení Američanů a vytvoření Kalífátu (Chalífátu), tedy čistě muslimského státu na území Arabského poloostrova a dalších zemí Blízkého a Středního východu a celoplošně bojovat proti neislámskému náboženství[53]. K hlavním terčům útoků patří vládní, obchodní i diplomatická zařízení a další strategická místa s vysokou koncentrací osob. Útoky Al-Káidy jsou charakteristické zasažením více cílů současně[50]. Organizace již několikrát prokázala svoji schopnost globálního působení. Svých cílů dosahuje zejména formou radikalizace již existujících islámských skupin. Organizace disponuje vlastními výcvikovými tábory, ve kterých poskytuje výcvik nejen vlastním členům, ale i členům jiných teroristických skupin[78].

Organizační struktura Al-Káida je tvořena sítí tříčlenných buněk rozmístěných téměř po celém světě. Členové znají navzájem pouze sami sebe a svého velitele. Velitelé stojící nad nimi jsou v kontaktu vždy pouze s dalšími třemi buňkami. Tento systém pokračuje až k vrcholnému vedení celé organizace. Tento systém zabezpečuje absolutní utajení skupiny. V případě odhalení či dopadení člena Al-Káidy, tak může tento člen vyrazit jen další členy buňky a velitele. Komunikace uvnitř organizace probíhá prostřednictvím internetu, zašifrovaných zpráv, které lze jen těžko rozklíčovat[44].

2.5.3 Islámský stát

Islámský stát je ozbrojená radikální skupina, jenž vyznává extrémně fundamentalistickou verzi sunnitského islámu tzv. salafismus¹⁸, a která neuznává jiná náboženství než sunnitský islám. Na územích, která skupina ovládá, dochází k excesivním až genocidním násilným aktům na křesťanech, šíitech, ale mnohdy i umírněných sunnitech. Přesto je řada sunnitských obyvatel zmiňované oblasti s touto verzí vlády spokojená nebo nevidí rozdíl mezi ní a vládou nacionalistů jako byli Asadovci či Saddám Husajn[25, 54].

Skupina vznikla na přelomu 20. a 21. století na území Iráku. Počátky vzniku džihádistického uskupení ISIL mají své kořeny ve vzniku skupiny Jamaat al-Tawhid wa-l-Jihad¹⁹ v roce 1999. Založil ji Abu Musab Al-Zarqawi, který od roku 2004 začal spolupracovat s Usáma bin Ládinem a skupinou Al-Káida, během americké intervence v Iráku. V té době byla skupina známá jako Al-Káida v Iráku (zkr. AQI), proto lze skupinu považovat za odnož struktury Al-Káida. V roce 2006 byl Al-Zarqawi zabit. Jeho skupina se spojila s dalšími povstaleckými skupinami a oznámila vznik nového uskupení pod názvem Islámský stát Irák (ISI) [54].

Jméno skupiny od svého založení prošlo několika transformacemi. Skupina samu sebe spolu s některými médii nazývá jako Islámský stát, což je dle některých zdrojů chybné označení, protože tato organizace nebo skupina nemá co do činění s islámem a neprezentuje stát jako takový[20]. Od roku 2013 další média a někteří politici užívají název ISIS nebo ISIL²⁰. Toto označení je nejznámější i mezi širokou veřejností. Zkratka ISIL označuje Islámský stát v Iráku a Levantě, zkratka ISIS pak znamená Islámský stát Iráku a Sýrie nebo Islámský stát Iráku a al-Sham, přičemž „al-Sham“ je jméno regionu táhnoucí se od jihu Turecka, přes Sýrii až do Egypta (zahrnuje Libanon, Izrael, Palestinu a Jordánsko). Právě toto území se označuje rovněž jako Levant[24, 29]. Dalším možným označením je pomocí zkratky Daesh, což je zkratka arabského názvu skupiny Al-Dawla Al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham a v překladu znamená „fanatici, kteří ostatním vnucují názory“ [27]. Použití názvu Daesh extrémisté odmítají a jeho použití je na území států ISIS/ISIL dokonce trestáno. Pro lepší orientaci v textu bude nadále používána zkratka ISIL[19].

¹⁸Salafisté odmítají náboženskou inovaci a podporují implementaci šarií, islámského práva. Snaží se navrátit k úplným kořenům islámu do období proroka Mohameda.

¹⁹překladem Organizace monotéismu a džihádu

²⁰Ishaan Tharoor přesto argumentuje, že tyto názvy nejsou úplně přesné, protože někdy označují také území Iráku.

ISIL je známá především v souvislosti s náboženským ozbrojeným konfliktem na pozadí rozpadu (post)saddámovského Iráku. Na přelomu roku 2005 a 2006 lze zaznamenat působení ISIL ve většinově sunnitských částech Iráku a později po začátku syrské občanské války začala skupina působit i ve východní a severní Sýrii. Po expanzi do Sýrie se přesunulo i centrum organizace do syrského města Raqqa. ISIL dosáhl vojenských úspěchů ve Fallúdzí a Ramadí a získal pod svoji kontrolu značné zásoby irácké ropy. ISIL byla během svého působení oslabována útoky amerických jednotek a působením tzv. Sahwa rad²¹[25].

V roce 2010 se stal vůdcem skupiny Abu Bakr al-Baghdadi který prohlásil, že ISIL a skupina Jabhat al-Nusra (oficiální odnož al-Káidy v Sýrii) jsou jedno a totéž. Tento výrok pobouřil jak vůdce al-Nusry, tak současného vůdce Al-Káidy Zawahiriho. Baghdadi ignoroval Zawahiriho požadavek, aby opustil Sýrii a se podřídil vedení skupiny Jabhat al-Nusra. Obě organizace se proto od skupiny ISIL distancovaly. Od roku 2014 bojuje ISIL a Al-Káida proti sobě, především kvůli neshodě ohledně legitimní autority. ISIL nepovažuje Zawahiriho za legitimního vůdce, protože podle nich se Al-Káida odchýlila od směru udávaného bin Ládinem. Za jeho pravé následovníky považuje ISIL sebe. Na druhé straně Al-Káida obviňuje ISIL z porušení slibu bojovat pod Zawahirim, což je porušením jejich náboženské přísahy[28].

Cílem skupiny je obnovit chalífát na územích Iráku a Levanty a následně v dalších zemích, které byly někdy v historii pod muslimskou vládou. Z čehož vyplývá i vedení džihádu proti nevěřícím a odpadlíkům od víry.

V červnu 2014 skupina formálně oznámila založení chalífátu – „islámského státu“, ve kterém vládne chalífa, zástupce boha na zemi, podle islámského práva šaría. Chalífa vládne všem muslimům na obývaných územích ISIL a požaduje od všech muslimů na celém světě přísahu loajality a uznání chalífy jako nejvyšší náboženské autority[29]. Vůdce Abú Bakr al-Baghdádí začal užívat titulu chalífy. Legimita „státu“ nebyla mezinárodně uznána žádným státem světa. Území islámského státu“ nemá stanoveny pevné hranice, přesto se snaží vystupovat jako opravdový státní útvar, jež provozuje i státní administrativu, byť dle rigidních náboženských pravidel. Nelegálně se skupina zapojuje také do světové ekonomiky [61].

Přestože snaha o vytvoření chalífátu nebyla uznána, představuje ISIL významnou globální bezpečnostní hrozbu. Území ovládané ISIL se nalézají mnohem blíže

²¹radý příslušníků kmenů arabských sunnitů, kteří odmítali brutalitu skupiny

Evropě, než tomu bylo u skupiny Al-Káida, a do jeho činnosti se zapojují aktéři z celého světa. V poslední době také dochází k usmiřování s Al-Káidou, což znamená, že radikální salafistická fronta tak může být ještě nebezpečnější a jednotnější než dříve[25].

2.5.4 Boko Haram

Oficiální název skupiny zní Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati wal-Jihad v překladu „Skupina oddaná propagaci prorokova učení a džihádu“²². Skupina Boko Haram je radikální islámská skupina, která byla založena roku 2002 Muhammadem Yusufem (muslimský duchovní) s prvotním cílem bezplatného zajištění jídla a vzdělání v náboženských školách pro své členy²³[23]. Zprvu byly hlavními terči útoků především školy, protože se skupina stavěla proti zavedení západního vzdělání a bojovala za návrat tradičních koránských škol. Změna přišla roku 2009 po zastřelení Yusufa, kdy byl na jeho místo dosazen mladý Abubakr Shekau. Skupina se přejmenovala na Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati wal-Jihad a začala se čím dál více radikalizovat.

Cílem skupiny je nastolení práva šaría v muslimské části země a vytvoření islámského státu na daném území, ale na rozdíl od jiných islámských teroristických organizací si neklade za cíl šířit islám i do nemuslimských částí země a okolních zemí [23]. Dalším cílem je boj proti nerovnoměrným životním podmínkám severu s jihu země a perzekuci muslimů. Skupinu tak lze chápat jako lokální teroristickou skupinou sužující převážně sever Nigérie[45][23].

Když guvernér státu zakázal aktivity Boko Haram, stoupenci skupiny si to vysvětlili jako útlak vlastních práv a začali organizovat boj proti bezpečnostním složkám země, ty však proti Boko Haram násilně zasáhly. Prvotní politický motiv boje začal být vlivem přílivu islamistických extremistů a stoupající radikalizaci upozadován a došlo tak i ke rozšíření cílů útoků z ozbrojených složek přes útoky na křesťanské kostely, náboženské představitele, milice domobrany až k masakrům civilního obyvatelstva. Významné obavy vzbudil útok roku 2011 na sídlo OSN, který byl prvním útokem směřovaným na mezinárodní organizaci. Zradikalizoval se i způsob

²²jméno skupiny v jazyce Hausů (etnické skupiny žijící na severu Nigérie) znamená „západní vzdělání je hříšné“

²³Boko Haram pochází ze státu Borno na severovýchodě Nigérie, který je jednou z nejchudších a nejzaostalejších oblastí země. Gramotnost žen nedosahuje ani 5 procent, finanční příjmy jsou o 50 procent nižší než na jihu Nigérie, do školy dochází o dvě třetiny méně dětí, protože si to jejich rodiče nemohou dovolit.

provedení útoku, který přešel od střelby k využívání improvizovaných výbušných zařízení (IED), což znamenalo i výrazné zvýšení počtu obětí[45].

Spolupráce s jinými organizacemi, spočívající ve výcviku bojovníků nebo osvojování novějších metod boje, začala být zásadním problémem pro národní bezpečnost. Při zohlednění útoku na mezinárodní organizaci, by se dalo tvrdit i pro mezinárodní bezpečnost. Spolupráce byla např. ze strany skupin Al-Káidy (AQIM) nebo Aš-Šabáb ukončena, z důvodů zabíjení i muslimských občanů, což je v rozporu s pravidlem nedotknutelnosti muslimů[70]. Se zabíjením muslimů nesouhlasila ani část stoupenců Boko Haram a následně se od skupiny odštěpila a vytvořila vlastní frakci s názvem Ansaru (celým názvem Stoupenčí muslimů v súdánské zemi) a navázala spojení s AQIM a Aš-Šabáb. Těmito postupy se skupina sama uvrhla do izolace s ostatními skupinami [23].

2.5.5 Al Shaabab

Hara-kat Aš-Šabáb al-mudžáhidé, zkráceně nazývaný Aš-Šabáb, v překladu "mláďa", je islámská militantní teroristická skupina založená v Somálsku a aktivní od roku 2006. Aš-Šabáb je však více než teroristická skupina, je to sociální hnutí jehož forma a struktura je více srovnatelná s Tálibánem v Afghánistánu nebo Hizballáhem v Libanonu, a představuje tak i část somálské společnosti. Skupina působí hlavně v oblasti severovýchodního afrického rohu[30].

Ideologie skupiny vychází z wahhábovského²⁴ salafismu, který vyžaduje striktní dodržování sunnitského islámu a potrestání všech a všeho, co není v souladu s islámem. Aš-Šabáb se snaží navázat na právo šaría a prostřednictvím právních předpisů zakázat aktivity, které jsou v rozporu s tímto právem²⁵ [72]. Aš-Šabáb spolupracuje s organizací Al-Káida²⁶, Spojeneckými demokratickými silami (ADF)²⁷, Hizballáhem²⁸, a také měl velmi dobré vztahy se skupinou Boko Haram²⁹[23].

²⁴wahhabismus je sunnitské reformní hnutí za očistu islámu, založené Muhammadem ibn Abdalwahhábem v pol. 18. stol., dnes se uplatňuje v Saúdské Arábii

²⁵poslech hudby, kina, používání kosmetických výrobků, nošení šperků a podprsenek u žen, zvony ve školách, které jsou prý symbolem křesťanské víry apod

²⁶Al-Káida na Arabském poloostrově (AQAP) je islamistická teroristická organizace působící v Saúdské Arábii a Jemenu

²⁷je teroristická organizace s asi 900 bojovníků působící v západní Ugandě a bojující proti ugandské vládě

²⁸je libanonská šiitská politická a militantní organizace vyznačující se nenávisť vůči Izraeli

²⁹fundamentalistická islámská teroristická skupina působící v severních částech Nigérie

Hlavním cílem skupiny Aš-Šabáb je vytvoření islámského státu v Somálsku a pomstít se západnímu světu za smrt jejich vůdce Ahmed Abdi Godane, který byl zabit při vojenských operacích USA [30].

Na pozadí vzniku skupiny Aš-Šabáb stojí konflikty mezi Etiopií³⁰ a Somálskem. Především Somálský útok na Etiopský region Ogaden (Ogadenská válka), po kterém následovala SSSR intervence na stranu Etiopie. Nakonec roku 1988 došlo k podepsání příměří mezi Etiopií a Somálskem. I přes příměří propukla v zemi občanská válka a současně válka klanů proti režimu a nastalo období anarchie³¹ [67].

V 90. letech se klanové konflikty rozrostly v boj uvnitř klanů samotných. Následovalo vytvoření oficiální somálské prozatímní vlády, tzv. TNG, která se však nedokázala stát centralizovanou a legitimní vládou somálského státu a v roce 2003 se rozpadla. Roku 2004 došlo k vytvoření nové somálské prozatímní vlády, tzv. TFG (Prozatímní federální vláda). Okolnosti přispěly k sjednocení dosud rozdělených somálských islámských hnutí a vytvoření Svazu islámských soudů (UIC)[69]. Několikaměsíční boje UIC s TFG znamenaly vítězství pro UIC. UIC začal získávat území a do prosince 2006 ovládl téměř celé jižní Somálsko. Roku 2004 se zformovala skupina Al-Šabáb z původně militantního křídla Svazu islámských soudů[67]. Al-Šabáb vedl povstání proti prozatímní vládě Somálska a jejím etiopským přívržencům od prosince 2006, kdy ICU ztratila moc. Dne 1. února 2007 OSN schválili mírovou operaci Africké unie v Somálsku - AMISOM s cílem podpořit TFG v boji proti Aš-Šabáb. Mise se zúčastnili vojáci z Ugandy, Burundi, Etiopie a Keni. Boj proti Aš-Šabáb byl veden i ze strany somálské armády[30].

Výsledkem operace bylo vítězství koalice a ztráta strategických míst pro Aš-Šabáb, a z toho pramenící touha skupiny pomstít se Keni a dalším členům koalice za jejich vojenskou přítomnost v Somálsku. K pomstě došlo 21. září 2013 v nákupním centru Westgate-Mall v Nairobi. Teroristé Aš-Šabáb vstoupili do obchodního domu a zabíjeli všechny nemuslimy. Prostřednictvím sítě Twitter se členové Aš-Šabáb přihlásili k činu, jako k aktu pomsty kvůli keňským vojenským operacím v Somálsku³²[69]. Příkladem dalších terorstických útoků Aš-Šabáb je útok v ugandské

³⁰Etiopie je křesťanský stát

³¹Podrobný popis somálských dějin lze nalézt v publikacích: Lewis, I.M. (2002): A Modern history of the Somali: Nation and State in the Horn of Africa. London: James Curray Publishers; Samatar, A. (1998): Socialist Somalia: Rhetoric and Reality, London: Zed Press; Adam, H.M. (2008): From Tyranny to Anarchy The Somali Experience. Trenton: The Red Sea Press.

³²roku 2015 skupina poprvé veřejně přímo pohrozila západnímu světu: "Co kdyby k takovému útoku jako byl v Westgate-Mall v Keni, došlo v Mall of America v Minnesotě, West Edmonton

Kampale proti davu sledujícím finále Mistrovství světa ve fotbale mezi Nizozemskem a Španělskem. Aš-Šabáb odůvodňuje hrozný čin jako odpověď na ugandskou účast na operaci AMISOM[30].

Mall v Kanadě nebo v londýnské Oxford Street?“

3 Cíl práce a pracovní hypotézy

3.1 Cíle práce

Cílem diplomové práce s názvem Využití shlukové analýzy k nalezení center terorismu je:

1. Pomocí shlukové analýzy stanovit centra terorismu za poslední léta (2011-2014), a to včetně sledování vlivu různých parametrů teroristických útoků na závažnost útoku.
2. Určit na základě vyhodnocení získaných dat, zda jsou teroristické útoky spíše vnitrostátního nebo mezinárodního charakteru.
3. Potvrzení či vyvrácení naformulovaných hypotéz, na základě vyhodnocení výsledků shlukové analýzy.

3.2 Pracovní hypotézy

Pro práci byly naformulovány 4 následující hypotézy:

1. Počet útoků přepočtených na km^2 se výrazně liší podle kontinentů.
2. Počet obětí teroristického útoku je vyšší v oblastech s aktivním vyznáváním islámské víry.
3. Použitá zbraň a cíle útoků se liší podle oblasti teroristického útoku a národnosti útočníka.
4. Světová média svým nadhodnocováním/podhodnocováním závažnosti jednotlivých teroristických útoků v různých částech světa ovlivňují veřejné mínění.

4 Metodika

Následující kapitola popisuje postup sběru dat, popis databáze, ze které byla brána data na statistickou analýzu. Dále je zde vysvětlena a graficky znázorněna samotná statistická analýza a její vyhodnocení. V úplném závěru kapitoly je uvedeno závěrečné shrnutí výsledků ze statistické analýzy.

4.1 Postup sběru dat

Pro práci byla použita data z databáze Global terrorism database (dále uváděno jako GTD)[15], kde jsou shromážděny všechny evidované teroristické útoky. Pro jistotu byla ještě správnost dat databáze GTD porovnána s databází TROP (The Religion of Peace)[6] a seznamem teroristických útoků uvedeným na stránkách Wikipedia[17]. TROP jsou anglicky psané stránky, které jsou zaměřeny pouze na islámské teroristické útoky. Všechny tři databáze byly porovnány a bylo zjištěno, že nejobsáhlejší je GTD, ale překvapivě databáze TROP má počet útoků téměř totožný, přestože v ní neislámské útoky nejsou zaznamenány. Ve Wikipedii jsou uvedeny pouze ty nejznámější útoky, tzn. často zmiňované ve světových médiích.

Databáze GTD je široké veřejnosti přístupná databáze, ve které jsou evidovány údaje o teroristických útocích po celém světě. Obsahuje záznamy o teroristických útocích od roku 1970 do současnosti. Incidenty musí obsahovat určitá kritéria, aby mohly být do databáze zařazeny. Incident musí být násilný čin provedený nestátními subjekty, zaměřený na dosažení politických, ekonomických, náboženských či sociálních cílů. V činu musí být patrný úmysl donucovat, zavražďovat a ovlivňovat cílové subjekty skrze působení na nevinné oběti. Dalším kritériem je, že čin je s určitostí spáchán proti zásadám mezinárodního humanitárního práva. Jak je patrné, kritéria pro zařazení teroristického aktu jsou podle správců databáze poměrně široká a zahrnují například i některé útoky českých neonacistů na Romy. Do seznamu se naopak nedostanou útoky odhalené již ve stádiu plánování. Útočníci musí uskutečnit alespoň první krok svého plánu, aby byl čin do databáze zařazen. O tom, co je, a co není teroristický útok, rozhoduje akademická komise. GTD personál neustále vylepšuje metodiku na podporu úplnosti, přesnosti a systematičnosti evidovaných údajů[15].

Pro práci jsem použila data z let 2011- 2014. Bohužel rok 2015 bude do databáze přidán až po odevzdání diplomové práce, proto nemohou být v práci analyzovány útoky v Paříži 2015 ani útoky v Belgii 2016. Pro zpracování dat byly z GTD vyu-

žívány zejména následující údaje:

- datum útoku,
- místo útoku (stát, město, souřadnice),
- počet mrtvých/zraněných,
- teroristická organizace/hnutí, která je za atentát zodpovědná,
- způsob útoku (použitá zbraň),
- národnost útočníka (zejména cizí a domácí),
- cíl útoku.

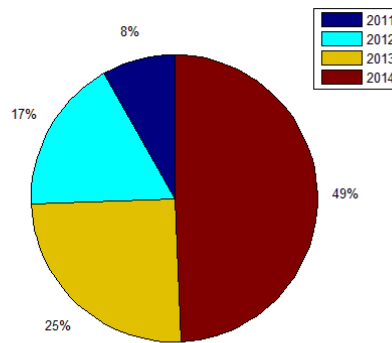
4.2 Statistická analýza nasbíraných dat

V následující části práce bude provedena statistická analýza a statistickému zhodnocení vývoje počtu útoků, počtu obětí a počtu zraněných. Vývoj od roku 1998 do 2014 lze pozorovat v tabulce 2. Statistické vyhodnocení jiných parametrů se ukázalo jako nezajímavé, žádné nové zajímavé informace nebyly zjištěny. V literatuře, kde dochází k zpracování/analýze dat, se sleduje pouze parametr mrtvů a počet útoků

Tabulka 2: *Vývoj teroristických útoků v letech 1998-2014 [50, 1]*

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	...
počet útoků	1272	1161	1139	1733	2649	1898	2645	4926	2329	
zabito lidí	2168	853	778	4571	2763	2347	5067	8162	3692	
zraněno lidí	8187	2355	2537	6403	7349	6203	10861	15016	6081	
	...	2011	2012	2013	2014					
		4105	8137	11516	15560					
		7185	15299	22061	43199					
		13272	15439	37449	40756					

Je zajímavé si uvědomit, že například počet obětí teroristického útoku roste velmi rychle. Na obrázku 1 je znázorněn počet zabitých v průběhu let 2011 až 2014, kde je vidět prudký nárůst obětí. Za rok 2014 byl téměř stejný počet obětí jako za předchozí 3 roky. Pokud to srovnáme s roky 1998-2006, tak v tomto období bylo zabito 30 402 lidí, to znamená téměř o třetinu méně než právě v roce 2014.

Obrázek 1: *Koláčový diagram s počty obětí teroristického útoku [1]*

Pro získání teoretického trendu počtu útoků, mrtvých a zraněných lidí je použita regresní analýza. Pro ověření, zda se data hodí/nehodí k regresi byl použit Pearsonův test³³ [60], který testuje, zda jsou data lineárně závislá (nulová hypotéza je, že data nejsou vhodná k lineární regresi (LR), tzn. potřebujeme nulovou hypotézu zamítnout). Byly provedeny 3 testy a vypočtena P-hodnota³⁴ za předpokladu, že $x = \text{roky}$ (p_{val} – p-hodnota):

1. $y = \text{počet útoků} \rightarrow p_{val} = 0,00121$,
2. $y = \text{počet mrtvých} \rightarrow p_{val} = 0,0067$,
3. $y = \text{počet zraněných} \rightarrow p_{val} = 1,553 \cdot 10^{-8}$.

Ze získaných výsledků lze jednoznačně říci, že data jsou lineárně závislá a je tedy možno použít lineární regresi jako nástroj pro určení budoucího vývoje, pokud se nezmění podmínky, za kterých tento stav nastal.

Výsledky z regresní analýzy ukazují, že počet útoků, mrtvých i zraněných má rostoucí trend. Grafy jednotlivých závislostí jsou uvedeny v příloze 14. Pokud tento trend bude nadále stejný, tak bude v roce 2020 při 14 896 útocích 34 270 mrtvých a 39 765 zraněných. Tedy zhruba stejně jako je v roce 2014, což může znamenat, že došlo v průběhu měření k nějaké změně parametru, které závisle proměnné y ovlivňují (například nástup nové teroristické skupiny). Z tohoto důvodu byl proveden

³³Pearsonův korelační test nám říká, jak silná je lineární závislost mezi dvěma párovými výběry X a Y o rozsahu n . Pearsonův test lze použít v případě, že výběry pochází z dat s normálním rozdělením $N(\mu, \sigma^2)$.

³⁴Zjednodušeně lze říci, že P-hodnota je pravděpodobnost, že nastane hypotéza H_0 . Tzn. že čím je menší, tím je menší pravděpodobnost, že nulová hypotéza platí. Zpravidla se porovnává s hladinou významnosti $\alpha = 0,05$.

stejný postup pouze pro poslední 4 sledované roky.

Opět byly provedeny 3 testy a vypočtena P-hodnota. U prvních dvou závisle proměnných (počet útoků a počet mrtvých) vyšla $p_{val} < 0.5$ i když pro počet mrtvých to již není tak přesvědčivé. P-hodnota u počtu zraněných ovšem vyšla větší ($p_{val} = 0,06$) a tedy je vhodné data otestovat ještě Spearmanovým testem³⁵ [60]. V tomto případě byla hypotéza zamítnuta, lze tedy říci, že mezi daty je závislost, která spíše než lineární bude polynomiální nebo exponenciální s následujícími výsledky, viz tabulka 3. Pro výběr bylo provedeno srovnání pomocí střední kvadratické chyby MSE (mean square error) [65] a na základě nových výsledků bylo zjištěno, že nejmenší chyba predikce je u použití exponenciální regrese (ER) pro počet mrtvých a polynomiální regrese 2. řádu (PR) pro počet zraněných.

Tabulka 3: *Porovnání skutečných a predikovaných zabitých a zraněných lidí (různé regrese) [1]*

	2011		2012		2013		2014	
	mrtví	zranění	mrtví	zranění	mrtví	zranění	mrtví	zranění
LR ³⁶	4 716	11 060	16 196	21 506	27 676	31 952	39 157	42 397
ER ³⁷	7 597	12 498	13 497	19 119	23 980	29 250	42 605	44 749
PR ²³⁸	7 971	11 345	12 940	21 221	24 420	31 667	42 412	42 683
skutečné	7 185	13 272	15 299	15 439	22 061	37 449	43 199	40 756

Výsledky z regresní analýzy byly otestovány testem bělosti reziduí³⁹ a F-testem⁴⁰ vysvětleného a nevysvětleného rozptylu [60]. Výsledky se lišily: u testu na bělost reziduí hypotézu nezamítáme u F-testu naopak zamítáme. Rozdíl je pravděpodobně způsoben tím, že počet dat je nedostatečný. Z tohoto důvodu se změnil výpočet a bude se hledat nikoliv po letech, ale po měsících z daného období.

Při rozdělení na jednotlivé měsíce se ukazuje, že počet útoků lineárně stoupá. Dle Pearsonova testu se potvrdila lineární závislost mezi časem (jednotlivými měsíci) a počtem útoků, počtem zraněných a počtem zabitých lidí. Nejhorší měsíc z hlediska počtu útoků byl říjen roku 2014, kdy bylo provedeno 1583 teroristických

³⁵Spearmanův korelační test, někdy též nazývaný test koeficientem pořadové korelace, nám říká, jaký je stupeň závislosti mezi dvěma náhodnými veličinami X a Y o rozsahu n . Na rozdíl od Pearsonova testu se zde nepočítá s hodnotami obou veličin, ale s jejich pořadím. To umožňuje testovat závislost i v takovém případě, že výběry nepocházejí z dat s normálním rozdělením $N(\mu, \sigma^2)$.

³⁹Reziduum je rozdíl mezi skutečnou hodnotou y_n a ideální hodnotou \hat{y}_n ležící na regresní křivce. Obojí pro stejné x_n . Pokud regresní křivku zvolíme dobře, měla by být rezidua kladná i záporná, pořadově nezávislá.

⁴⁰Tento test je velmi kvalitním testem vhodnosti regrese, který lze použít i v případě více nezávislých proměnných.

útoků. Z hlediska počtu zabitých lidí se jedná o měsíc červen v roce 2014, kdy bylo zabito 6247 lidí. Nejvíce zraněných bylo v červnu roku 2014. Květen roku 2014 je zajímavý také tím, že v tomto a dalším měsíci tohoto roku je více mrtvých než zraněných.

Výsledky regrese jsou na obrázcích v příloze 1. Na grafech je vidět, že ve všech třech případech dochází k nárůstu počtů. Nejvíce roste počet mrtvých a nejméně počet útoků. Z toho lze usoudit, že teroristické skupiny čím dál více útočí na obyvatelstvo (bohužel většinou civilisty) tak, aby úder byl z psychologického hlediska nejničivější. Pokud by tento trend pokračoval, tak v roce 2020 by měsíční počet útoků dosahoval hodnoty 2894. Při tomto počtu útoků zemře 8214 a zraní se 7642 lidí. Ročně zahyne tedy téměř 100 000 obyvatel.

Výsledky z regresní analýzy byly otestovány testem bělosti reziduí a F-testem vysvětleného a nevysvětleného rozptylu [60]. V tomto případě oba testy potvrdily, že zvolená regrese byla správná (u testu bělosti reziduí nedošlo k zamítnutí tvrzení, že byla zvolena správná metoda).

5 Matematické modelování a shluková analýza

5.1 Matematické modelování

Při poznávání reality je ve většině případů potřeba pracovat s částí reality, tedy výběrem. Výběr musí být nezávislý a stejně rozdělený jako soubor, tedy celá populace. Výběrem jsou v tomto případě naměřená data, která jsou vymezená částí reality, kterou je potřeba poznat (nelze teroristický útok popsat úplně se všemi parametry, které ho ovlivňovaly). Sledovaná realita se nazývá proces a soubor veličin spojených s procesem a jejich vzájemné vztahy se nazývají systém. Systém lze popisovat modelem, jež je obrazem systému [33].

Rozlišujeme tři druhy modelů, které se dělí podle typu vstupních a výstupních veličin systému.

1. Spojitý model - vstupní a výstupní veličiny jsou spojité,
2. Diskrétní model- vstupní a výstupní veličiny jsou diskrétní,
3. Logistický model - vstupní veličiny mohou být spojité i diskrétní, výstupní veličina je diskrétní.

Vstupní veličiny neboli řídicí veličiny, jsou veličiny, které lze nastavovat a která má vliv na výstup. Výstupní veličina je modelovaná veličina, která je neznámá v daném okamžiku, ale dodatečně lze měřit. V předchozím textu bylo také řečeno, že vstupní a výstupní veličiny jsou diskrétní nebo spojité. Diskrétní veličina je taková veličina, která nabývá konečných a spočetných realizací, například místo (stát) útoku. Spojitá veličina je taková veličina, která nabývá nekonečných nebo nespočetných realizací, například čas. Ve většině systémů dochází k tzv. diskretizaci veličin, tedy stavu, kdy se spojitá náhodná veličina určitou metodou převede na diskrétní veličinu. V případě databáze, byly data pravděpodobně diskretizovány do tříd (kategorií), například cíl - civilisté bez ohledu na věk, pohlaví, vzdělání daného člověka atd.

Vzhledem k tomu, že pro práci byla používána databáze GTD [15], kde všechna data jsou diskrétní, byl v celé práci používán diskrétní model.

Diskrétní model

Pokud mají všechny veličiny vstupující do modelu konečný počet hodnot, hovoříme o diskrétním modelu. Seřadíme-li tyto veličiny do vektoru ($\Psi_t = [y_t \psi_t]$ kde y_t je výstup v čase t a ψ_t je vektor všech vstupů a předchozích výstupů), pak realizací

náhodných veličin v tomto vektoru dostaneme určitou konfiguraci jejich hodnot. Popis diskrétního systému lze provést velmi obecně, a to tak, že každé kombinaci se přiřadí její pravděpodobnost, kdy daný jev nastoupí, tedy

$$f(y_t|\psi_t, \Theta) = \Theta_{y_t|\psi_t}$$

kde $|$ rozděluje veličiny na modelované a na ty, které jsou v podmínce modelu. Θ je vektor pravděpodobností, pro všechny možné kombinace [33]. Vzhledem k tomu, že cílem práce nebylo modelovat vývoj v čase, lze se všemi veličinami pracovat jako se statickými a není potřeba se ani zabývat zpožděním. Zápis pak bude tedy

$$f(Z|U) = \Theta$$

tedy typ použité zbraně (palná, bomba, fiktivní...) za podmínky typu útočníka (domácí, cizí).

5.2 Shluková analýza

Pojem shluková analýza použil poprvé Tryon v roce 1939. Shluková analýza zahrnuje řadu různých algoritmů a metod pro seskupení předmětů podobného druhu do příslušných kategorií. Obecně je složité rozdělit data do shluků v případě, že tyto shluky nejsou zcela izolovány a zároveň je rozdělit tak, aby byly uspořádány do smysluplných struktur. Rozdělení musí být provedeno tak, aby míra asociace mezi dvěma předměty byla co největší možná v případě, že patří do stejné skupiny a nejmenší, v případě, že patří do jiné skupiny. Shluková analýza tedy může být použita k nalezení souvislostí v datech, aniž by bylo někde specifikovány různé souvislosti [26].

Při shlukové analýze se tedy data rozdělí do různých skupin/shluků a zároveň je možné určit tzv. vrchol shluku. Vrchol shluku (centrum) je místo, kde součet kvadrátů vzdáleností jednotlivých bodů od centra je nejmenší, tedy $\min(e_i)$, kde e_i je vzdálenost centra od i -tého prvku. Centrum shluku tedy není místo s maximálním počtem bodů, ale blíží se těžišti daného shluku.

Problémem u shlukové analýzy je nastavení správného počtu shluků, který popisuje dostatečně přesně, ale zároveň ne nadbytečně celý systém. Na určení správného

počtu shluku vzniklo několik prací, ale jako dostatečně přesný bývá považována i expertní znalost. V této diplomové práci byla použita kombinace expertní znalosti a systému učení, kdy se výstupní aposteriorní znalost změnila na apriorní znalost.

Shlukovací metody lze rozdělit podle cílů, k nimž směřují na hierarchické a nehierarchické. Hierarchické shlukování je systém navzájem různých neprázdných množin χ , což je množina objektů (dat), v němž průnikem každých dvou podmnožin je buď jedna z nich nebo prázdná množina a v němž existuje alespoň jedna dvojice podmnožin, jejichž průnikem je jedna z nich. Nehierarchické shlukování je systém navzájem různých neprázdných podmnožin množiny χ , v němž průnikem každých dvou podmnožin není žádná z nich. Při zpracování této práce se nesledovala žádná víceúrovňová úloha, proto bylo zvoleno nehierarchické shlukování.

Na základě konzultace byla jako vhodná metoda vybrána k-means [58, 59]. Tato metoda třídí data do k shluků na základě jejich vlastností, kdy základní požadavek je, aby počet shluků byl menší než počet objektů (dat). Tento algoritmus je založen na přiřazování do shluků v závislosti na vzdálenosti od vytipovaného středu shluku, tedy

$$\min \sum_{i=1}^k \sum_{x \in S_i} (x - \mu_i)^2$$

kde x jsou jednotlivá porovnání, μ_i jsou středy shluků, S jsou jednotlivé shluky a k je počet shluků.

Střed shluku s přidávanými objekty mění a tedy i při druhé/třetí iteraci se některé objekty přesunuly mezi shluky.

5.3 Experimenty

Experimentální část obsahuje výsledky ze statistické analýzy a matematického modelování. Experimenty jsou znázorněny jak graficky, tak slovním popisem pod obrázkem/ tabulkou.

5.3.1 Centra shluků podle počtu útoků

Při práci se shlukovou analýzou se potvrdilo, že je vždy potřeba expertní znalost problematiky nebo mít k dispozici učící data. V případě hledání center shluků teroristických útoků se prokázalo, že vliv expertní znalosti, tedy znalosti, kde by

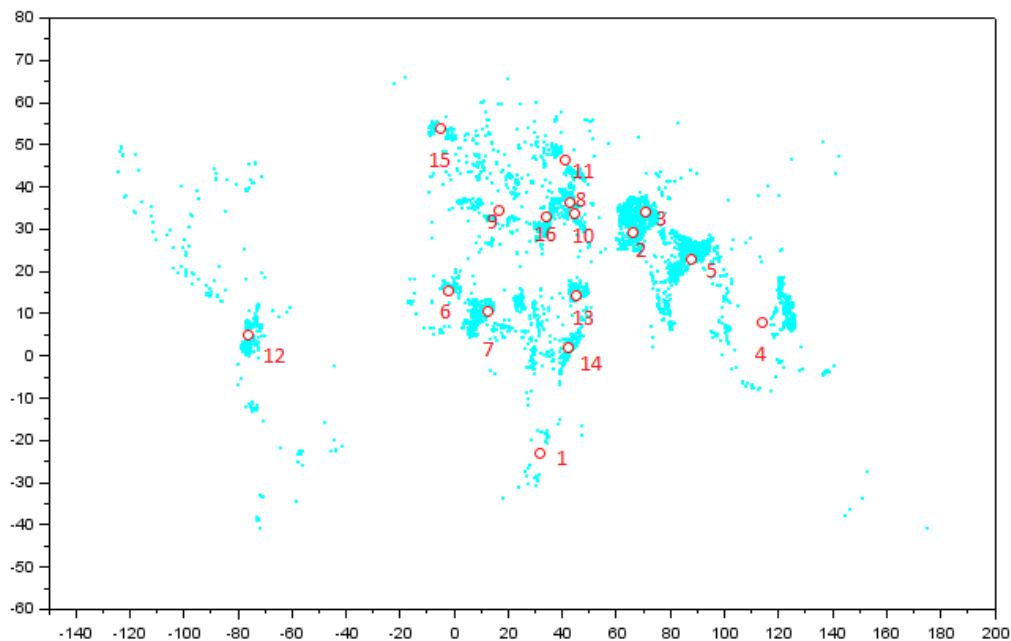
asi tak mohly být teroristé z jedné skupiny a učení se vychází s nepatrnými rozdíly. Vzhledem k tomu, že lepší je minimalizovat počet zásahů, použil se v tomto případě učící se systém. Tento systém byl založen na principu, že v první iteraci se nastaví velké množství center různě po světě. Tato centra se většinou „slijí“ do menšího množství center. Poté se centra, která se překrývají úplně nebo jsou velmi blízka vynechají a ponechá se pouze jedno centrum. Výsledky, ve kterých je určené centrum shluků, tedy souřadnice včetně slovního popisu místa, je v tabulce 4.

Tabulka 4: *Tabulka center shluků teroristických útoků [1]*

Pořadí shluku	Souřadnice	stát	bližší určení
1	31.450464; - 22.997177	JAR	Kruger Nat. Park
2	66.034031; 29.252211	Pákistán	Naushki Tehsil
3	70.595636 ; 34.175703	Afghánistán	Rodat
4	113.75927; 7.7791385	Čínské moře	
5	87.563731; 22.898652	Indie	Shyambazar
6	- 2.3268664; 15.55134	Mali	Gourma Rharous
7	12.197434; 10.537994	Nigérie	Borno
8	42.989032; 36.139575	Irák	Mosul
9	33.591802; 32.787235	Středozevní moře	
10	44.404908; 33.56441	Irák	Baqubah
11	40.900532; 46.576211	Rusko	Rostov
12	- 76.37462; 5.0860912	Kolumbie	Condoto
13	45.399794; 14.448343	Jemen	Al Bayda'
14	42.190447; 1.9166484	Somálsko	Saakow
15	- 5.0106837; 53.819732	Irské moře	
16	15.838914; 34.610846	Středozevní moře	

Pro lepší přehlednost, jsou shluky (centra) graficky znázorněny i na obrázku 2. Na tomto obrázku jsou centra označena červeným kroužkem, jednotlivé útoky modrou tečkou. Je vidět, že velké množství shluků se vyskytuje v oblasti arabského poloostrova. Naopak žádný shluk není například v Austrálii, a pouze jeden shluk je pro celou Ameriku (Jižní, Střední i Severní). Zvýšené množství shluků, než výsledných 16, by neznamenal, že je více shluků právě v oblastech s malým množstvím shluků, ale pouze by se zvýšil počet shluků v místech s velkým množstvím dat a došlo by k silnému překrývání shluků a další shluk by nepřinesl žádnou novou významnou informaci. Výsledná centra tedy neleží vždy na pevnině, jak je vidět v tabulce 4.

Na obrázku 3 je vidět, jak byly identifikovány jednotlivé shluky. V některých případech, není jisté, že daný útok patří do onoho konkrétního shluku, ale podle zá-

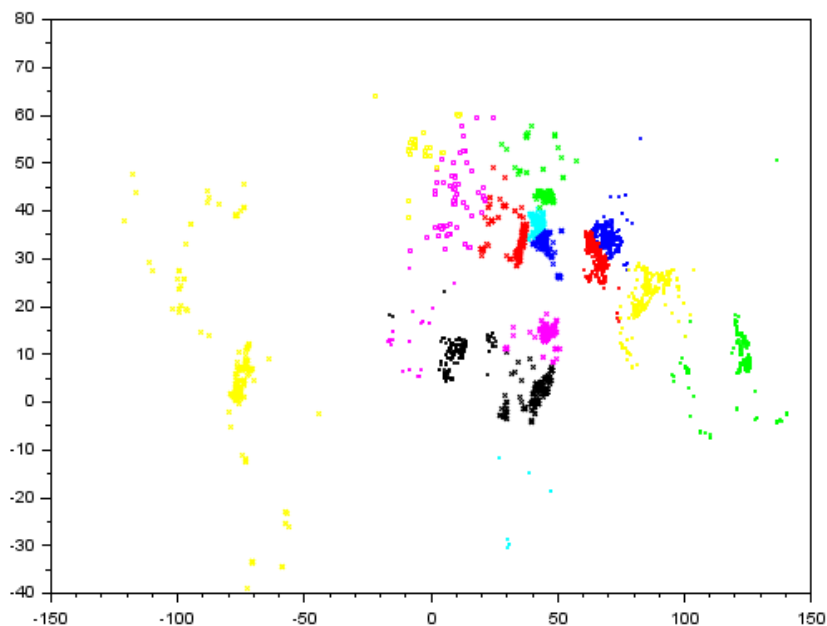

Obrázek 2: *Grafické vyznačení teroristických útoků včetně center [1]*

sad shlukové analýzy, viz kapitola 5.2, se vybere shluk s nejvyšší pravděpodobností. Jak je vidět, shluk není hledán jen čistě podle vzdálenosti, ale i podle vlastností daného shluku. Pokud srovnáme obrázky 2 a 3 je vidět, proč některá centra shluků skončila například ve Středozemním moři. Zajímavý je právě shluk číslo 9, na obrázku 3 označen růžovou barvou (levý). Tento shluk obsahuje útoky z území Afriky i Evropy (na obrázku jsou dva růžové shluky, bohužel není dostatečný počet barev v programu pro unikátní barvu pro každý jednotlivý shluk). Naopak světle modrý shluk v Asii (horní) je malý a přesně ohraničen se středem v Čechenské části Ruska.

5.3.2 Centra shluků podle počtu obětí teroristických útoků

V tabulce 4 jsou zaznamenány centra shluků podle počtu obětí teroristických útoků, včetně bližšího určení, kde se daný shluk nachází.

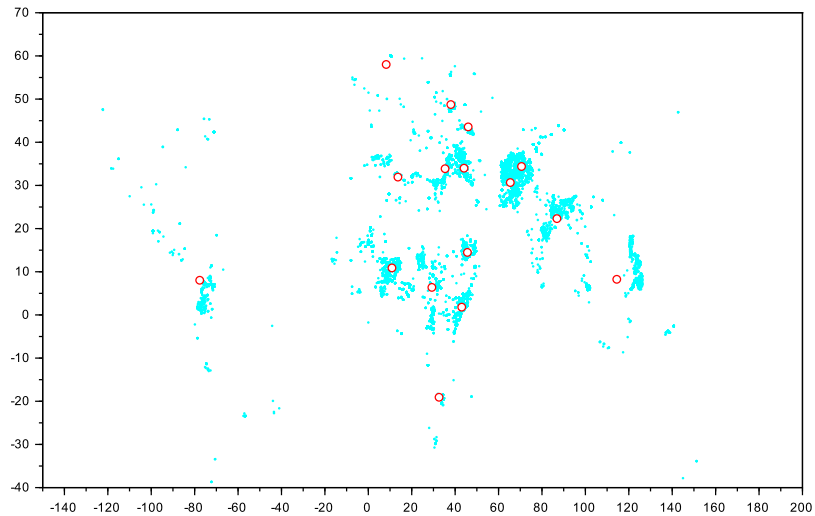
Obrázek 3: *Barevné rozlišení jednotlivých shluků [1]*

Tabulka 5: *Tabulka center shluků dle počtu obětí teroristických útoků [1]*

pořadí shluku	souřadnice	stát	bližší určení
1	32.579439; - 19.074365	Zimbabwe	Mutare
2	65.412695; 30.627818	Afghánistán	Reg
3	70.596007; 34.390937	Afghánistán	Jalalabad
4	114.45565; 8.2510927	Čínské moře	
5	86.885054; 22.310745	Indie	Jhargram
6	29.271255; 6.3794018	Jižní Súdán	Rumbek
7	10.881517; 10.890912	Nigérie	Gombe
8	46.018333; 43.632719	Rusko	Chechnya
9	35.359947; 33.872846	Středozemní moře	
10	44.083064; 33.99111	Irák	Balad
11	38.004571; 48.729781	Ukrajina	Doněck
12	- 77.676148; 8.032553	Panama	Darién
13	45.652216; 14.483869	Jemen	Al Bayda'
14	43.025742; 1.7976646	Somálsko	Diinsoor
15	8.2338645; 58.017585	Skagerrak (průliv)	
16	13.636878; 31.930531	Lybie	Misratah

I u shluků s počty obětí platí, že centra jsou označena červeným kroužkem, jednotlivé útoky, které přinesly min jednu oběť, modrou tečkou. Je vidět, že velké

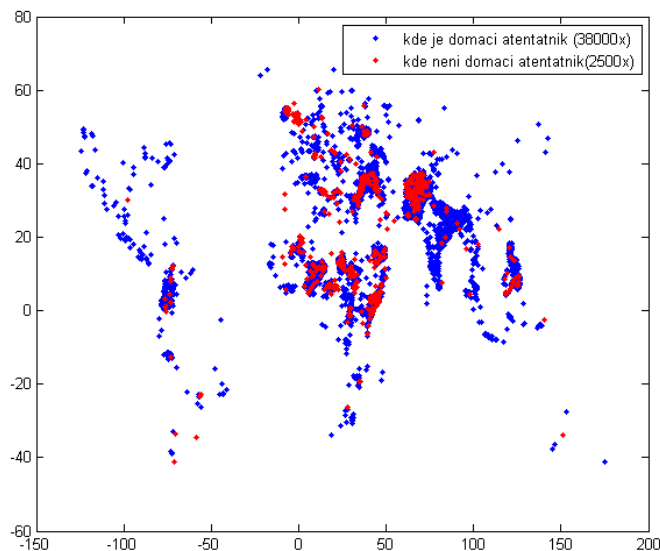
množství shluků se vyskytuje ve shodné oblasti jako tomu bylo u center shluků s počty útoků na obrázku 2. Odlišnosti můžeme vidět například ve výrazném úbytku jednotlivých útoků v oblasti Indie a Evropy, s čehož je patrný závěr, že v Indii a Evropě nejsou útoky tak smrtící, jako je tomu například v Nigérii, Iráku a Somálsku. Žádný shluk nemá Austrálie a jeden jediný shluk zůstal i v tomto případě pro celou Ameriku. Nejvíce obětí dle analýzy zahrnuje oblast Afghánistánu, Pákistánu, Nigérie a Iráku.

Obrázek 4: *Grafické znázornění oblastí s největšími počty obětí včetně jejich center [1]*

5.3.3 Národnost útočníka

Analýza prokázala, že v některých oblastech jsou útoky páčány spíše domácími útočníky, naopak v některých oblastech se jedná zejména o útočníky cizí národnosti. Na obrázku 5 je zobrazeno, v jaké lokalitě byl spáchán útok domácím útočníkem, a v jaké lokalitě cizím útočníkem. Výpočet je proveden pomocí funkce $f(s|nu)$, kde s je souřadnice útoku, tedy místo útoku a nu národnost útočníka.

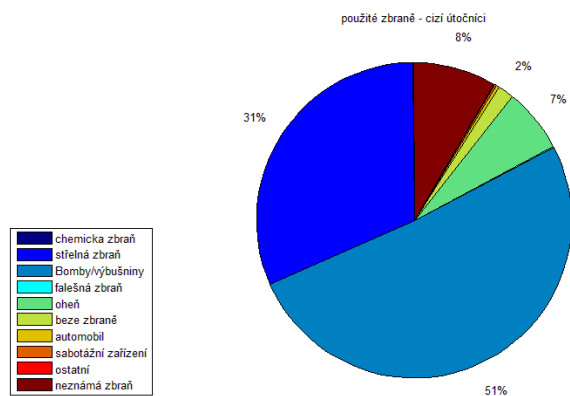

Obrázek 5: *Útok vzhledem k národnosti útočníka [1]*

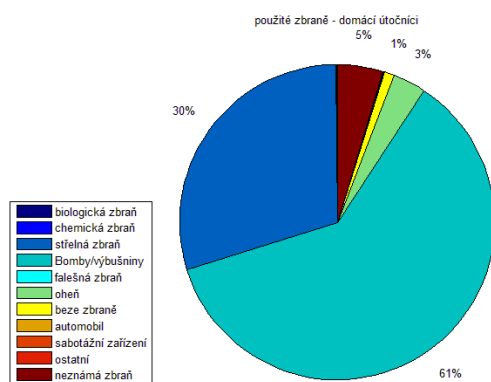
Z obrázku lze vyčíst, že útoků s domácím útočníkem bylo výrazně více (38 000), než útoků s cizím útočníkem (2 500). Oblastmi, kde lze pozorovat výraznou aktivitu pouze domácích útočníků je Severní Amerika a Indie. Naopak oblastí kde dominuje výhradně aktivita cizích útočníků je Evropa. Oblastmi, kde se oba typy útočníku kryjí je Nigérie, Somálsko, Irák, Afghánistán a Pákistán.

5.3.4 Typ použité zbraně

Pro využití zbraní bylo nejdříve použito modelu $f(s|nu)$ tedy model, kdy útok závisí pouze na typu útočníka (cizí/domácí). V tomto případě, tedy výsledný model byl $f(z|nu)$, tedy použitá zbraň za podmínky národnosti útočníka. Z obrázku 6 je patrné, že častěji používají bombu útočníci domácí, kdy je rozdíl více jak 10 %. Procentuální srovnání bylo použito proto, že poměr domácí / cizí útočník je velmi rozdílný. Na obrázku 6 (a) i (b), jsou uvedeny všechny použité zbraně. V případě, že jejich použití bylo menší než v 1% případů, není tato zbraň znázorněna graficky (výřez je příliš malý). V seznamu se přesto použití této zbraně objevuje. U některých teroristických útoků se objevuje zbraň neznámá. V takových případech nebylo možné zjistit, jakou zbraní byl teroristický útok proveden. Často se tak děje v rozvojových státech, tedy státech, kde není možné či žádoucí vyšetřit každý útok.

a) cizí útočníci

b) domácí útočníci

Obrázek 6: *Používané zbraně v závislosti na typu útočníka [1]*

Jako zajímavé se ukázalo sledovat použití různých typů zbraní pro různé shluky. Pro přehlednost byl každý sluk sledován z pohledu použití zbraní. Ukázalo se, že první pětice nejčastěji používaných zbraní jsou pro všechny shluky stejné a jsou to:

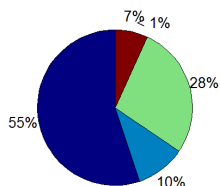
1. bomby, výbušniny - zbraně složitěji sestrojitelné, ale zato velmi ničivé,
2. palné zbraně - většinou automatické a poloautomatické zbraně, které není problém sehnat,
3. žhářství - teroristický útok, který se někde téměř nevyskytuje (shluk č. 4) a naopak někde je velmi používaný (shluk 15). Žhářství může být velmi účinné, ale je zde velké nebezpečí, že se oheň rozšíří na „spřátelené“ obyvatele.
4. beze zbraně - útok, který se vyskytuje v opravdu malé míře, protože terorista si musí být jist, že protivník je slabší. Zároveň musí být terorista alespoň

minimálně vycvičen, což například u bombových sebevražedných útoků není potřebné.

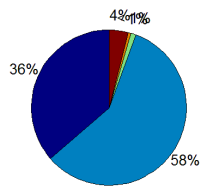
5. neznámá zbraň - jak již bylo řešeno výše, jedná se zejména o oblasti, kde útok není možné nebo není žádoucí vyšetřit. Shlukem, který obsahuje velké množství neznámých zbraní je shluk 14, tedy oblast Somálska.

Jaké bylo použití zbraní v jednotlivých shlucích je na obrázku 7. Zajímavý je shluk 10, s centrem v Iráku, kde více jak třičtvrtiny útoků jsou provedeny bombou nebo výbušninou. Naopak v Nigérii (shluk 7) není použití bomby tak časté jako použití palných zbraní.

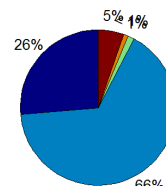
Obrázek 7: *Cíle útoků a použitá zbraň [1]*

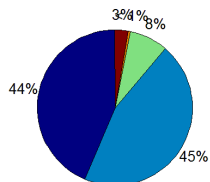
shluk č. 1

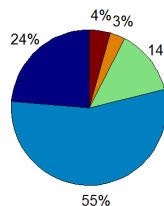
shluk č. 2

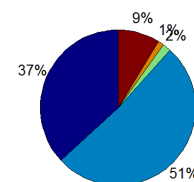
shluk č. 3

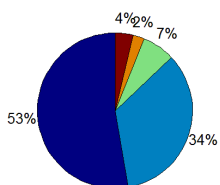
shluk č. 4

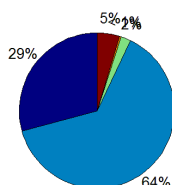
shluk č. 5

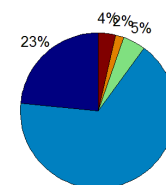
shluk č. 6

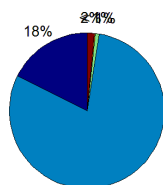
shluk č. 7

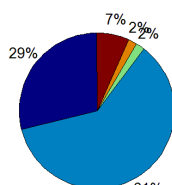
shluk č. 8

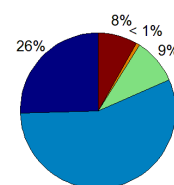
shluk č. 9

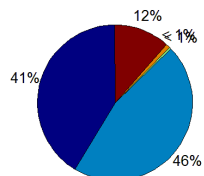
shluk č. 10

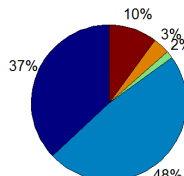
shluk č. 11

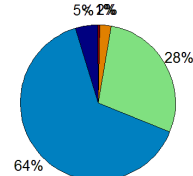
shluk č. 12

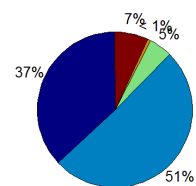
shluk č. 13

shluk č. 14

shluk č. 15

shluk č. 16

5.3.5 Cíle teroristických útoků

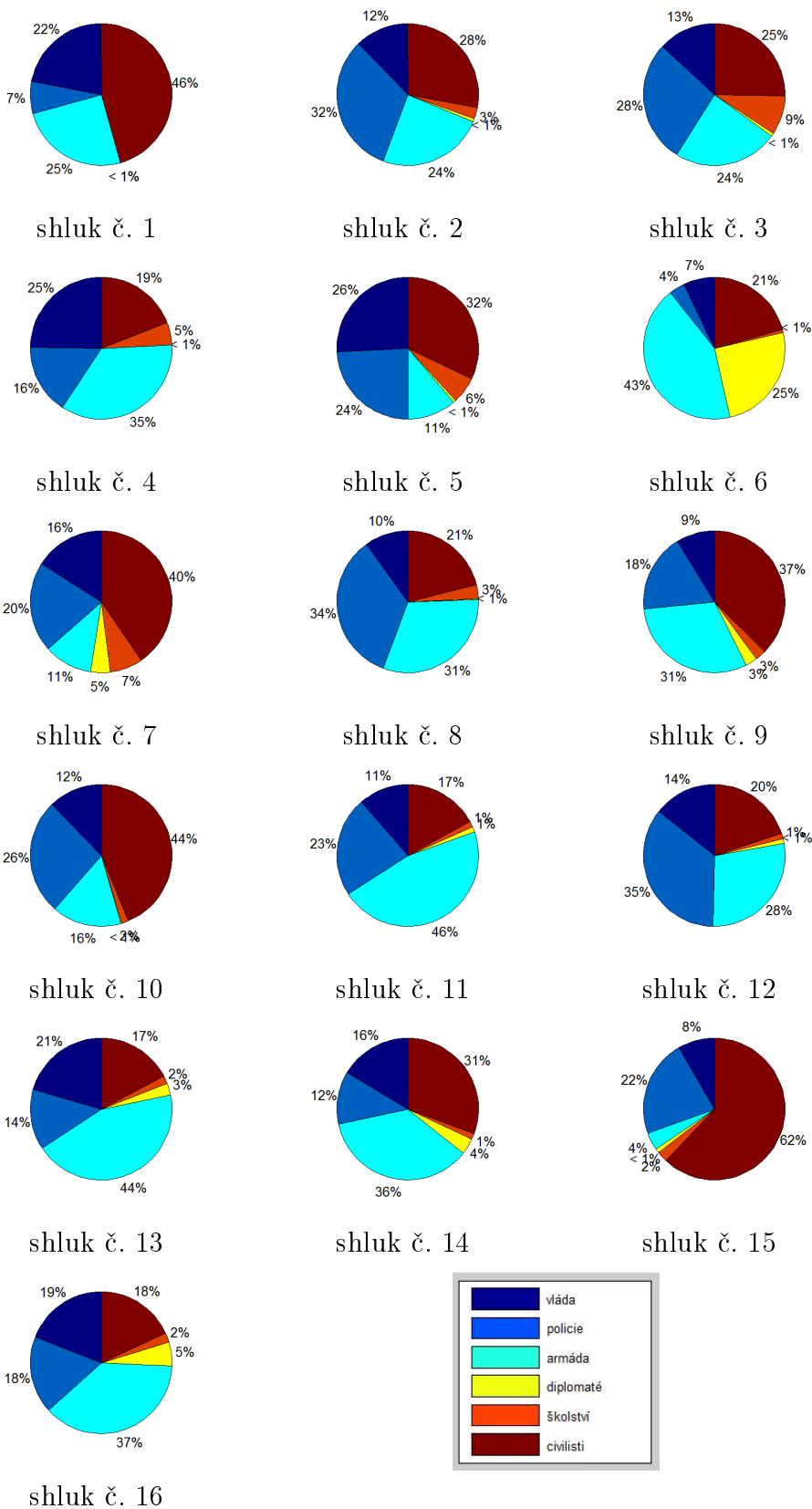
Další zajímavý parametr ke zkoumání jsou cíle teroristických útoků. V tabulce 6 lze vidět na jaký cíl se v daném shluku nejčastěji útočí, a jakou zbraň je nejčastěji tento útok proveden. Výsledky z jednotlivých shluků, tedy cíle zasažené s nejvyšší četností a nejvyšší četnost použití dané zbraně z celkového množství útoků je zobrazena v tabulce. Vojáci jako nejčastější cíl dosáhli nejvyšší četnosti v 7 ze 16 shluků, 6 shluků připadá na civilisty a pouze 3 shluky na policisty. Nejčastěji použitá zbraň je téměř vždy (až na 3 případy) bomba/výbušnina.

Tabulka 6: *Shluková analýza cíle teroristického útoku a použité zbraně [1]*

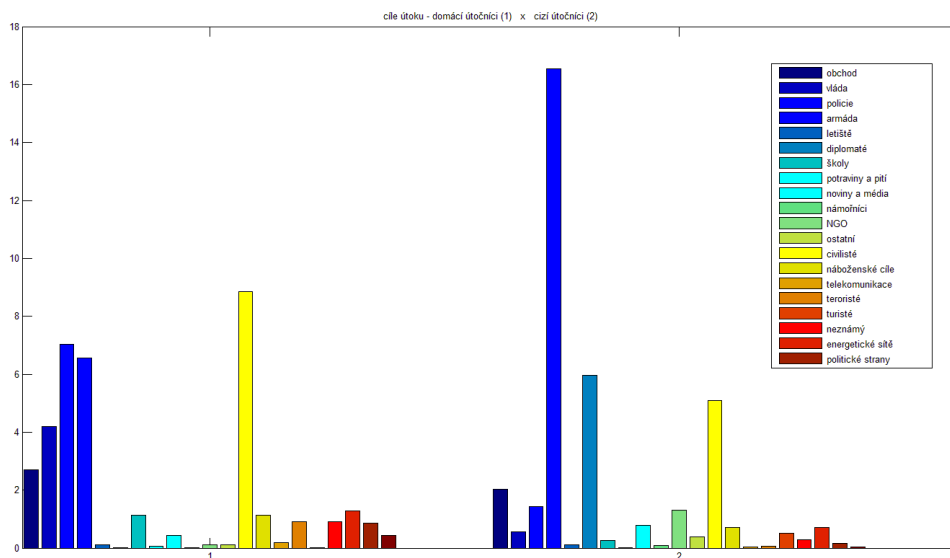
shluk č.	počet útoků	nejčastěji cíl		nejčastěji použitá zbraň	
		četnost	název	četnost	název
1	87	31	civilisté	48	palná zbraň
2	5086	1154	policisté	2940	bomby/výbušniny
3	6676	1489	policisté	4384	bomby/výbušniny
4	3106	798	vojáci	1401	bomby/výbušniny
5	2288	480	civilisté	1256	bomby/výbušniny
6	173	60	vojáci	88	bomby/výbušniny
7	1640	482	civilisté	864	palná zbraň
8	1794	518	vojáci	1141	bomby/výbušniny
9	2422	656	civilisti	1601	bomby/výbušniny
10	7812	2680	civilisté	6238	bomby/výbušniny
11	1335	471	vojáci	810	palná zbraň
12	792	145	policisté	439	bomby/výbušniny
13	1516	499	vojáci	693	bomby/výbušniny
14	1586	446	vojáci	757	bomby/výbušniny
15	473	199	civilisté	298	bomby/výbušniny
16	1198	314	vojáci	602	bomby/výbušniny

Cíle útoků v rámci jednotlivých shluků jsou zobrazeny na obrázku 8. Zajímavý je shluk 15, s centrem v Evropě, kde jsou téměř 3/4 útoků směřovány na civilisty. Shluk č. 6 s centra v Mali (shluk 6) mají oproti ostatním shlukům výrazně více útoků na diplomaty. Útoky na diplomaty zaujímají v oblasti 6 představují téměř čtvrtinu ze všech útoků. Převažující počet útoků na armádu (téměř polovina) je ve shluku 11 s centrem v Rusku a ve shluku 13 s centrem v Jemenu.

Obrázek 8: *Cíle útoků [1]*

Obrázek 9 znázorňuje rozdíl v cílech útoků u domácích a cizích útočníků. U domácích útočníků jsou nejčastějšími cíli policie, armáda a civilisté s téměř vyrovnaným zastoupením. U cizích útočníků je nejčastějším cílem armáda. Za ní s výrazně nižším zastoupením následují útoky na diplomaty a civilisty. Pokud srovnáme útoky na armádu uskutečněné cizími a domácími útočníky, tak lze pozorovat více než 100% nárůst v četnosti útoků u cizích útočníků oproti domácím útočníkům.

Obrázek 9: *Grafické znázornění četností útoků na jednotlivé cíle [1]*

6 Centra teroristických útoků v současnosti

V této kapitole bude věnován prostor bližšímu popisu 2 vybraným centrům terorismu. Jako centrum byl vybrán jeden stát z Afriky a jeden stát z Asie, každý s největším počtem obětí na jeden útok. Vybranými státy jsou Irák a Nigérie.

6.1 Afrika - Nigérie

6.1.1 Historické pozadí/důvody terorismu

Na pozadí vzniku terorismu v Nigérii stojí nerovnoměrné životní podmínky mezi severem a jihem státu, korupce ze strany vládnoucí třídy a také nábožensky podmíněné neshody mezi muslimy a křesťany. Tato pomyslná finanční i náboženská propast v Nigérii se rok od roku prohlubuje, což má za následek tisíce lidských životů ročně. Více o teroristickém pozadí v Nigérii viz kapitola 2.5.4.

Mimo skupinu Boko Haram působí na hranici Nigérie a Kamerunu aktivní skupina Ansaru (celým názvem Stoupenci muslimů v súdánské zemi), jenž se soustředí zejména na únosy západních občanů, za účelem finančních zisků. Další ozbrojenci se rekrutují v obskurním kultu Ombatse (v překladu „nadešel čas“) prezentujícím se jako ultrakonzervativní puristická skupina, jejímž cílem je morální očista Nigérijců. A na jihu země operuje Hnutí pro emancipaci Deltý Nigeru (MEND), jehož vůdci v přímé návaznosti na aktivity Boko Haram volají po ozbrojené ochraně nigerijských křesťanů. Ani jedna z těchto skupin však nevyvíjí kontinuální protivládní aktivitu a pro Nigérii nepředstavují zásadní riziko[23]. Podrobný historický vývoj v Nigérii lze nalézt například v Encyclopedia Britannica [37].

6.1.2 Současnost

Nigerijská vláda hodnotí působení skupiny Boko Haram jako bezpečnostní hrozbu, nikoliv jako vnitřní strukturální a ekonomický problém Nigérie. Snaží se ho vyřešit silou (hard power), ale konflikt stále trvá, ba naopak se zhoršuje. Zhoršuje se především proto, že dochází k rekrutaci chudých Nigéřanů, kteří se ke skupině přidávají zejména z finančních důvodů, nikoli ideologických či náboženských⁴¹. Řešení konfliktu by spíše vyžadovalo uvolnění značných investic, ať už do posílení zpravodajských schopností bezpečnostních složek, nebo do rozvoje zaostalého regionu na severu země (soft power). Pokud bude vláda násilím zmítaný severovýchod země i nadále přehlížet, aktivity skupiny Boko Haram budou pokračovat. Hospodářství

⁴¹Vraždou nigerijského policisty a ziskem jeho zbraně si bojovník vydělá 90 dolarů.

i bezpečnost v regionu stále upadá a jediným, kdo na to doplácí, jsou civilisté[23]. Většina konfliktů probíhá mezi křesťany a muslimy. Největšími útoky za posledních pár měsíců byl v lednu 2016 útok ve vesnici Dalori s 86 oběti a útok v únoru 2016 ve městě Dikwa se 60 oběti [15].

6.2 Asie - Irák

6.2.1 Historické pozadí/důvody terorismu

Kořeny vzniku terorismu lze vidět už v průběhu irácko-iránské války v letech 1980-1988 a americké intervence nejdříve na stranu Iráku během této války. Situace se změnila iráckým vpádem do Kuvajtu, končícím jeho úplným obsazením. Tento akt Rada bezpečnosti OSN vyhodnotila jako narušení míru a mezinárodní bezpečnosti. Následovalo několik výzev ke stažení iráckých vojsk z Kuvajtu, které však Irák neuposlechl. A tak byla na základě mandátu Rady bezpečnosti OSN provedena roku 1991 Operace pouštní bouře, ve které mezinárodní koalice států včetně USA vojensky zasáhla proti Iráku. Z dřívějšího spojence USA se nyní stal nepřítel, což vzbudilo nenávist vůči USA ze strany Iráku. Iráčané odsuzovali i přítomnost amerických vojsk v Saudské Arábii, a vnímali ji jako znesvěcení svatých míst (Mekka a Medina) a v této době se začala formovat teroristická organizace Al-Káida, a z ní později organizace ISIL [47]. Podrobnější historický vývoj regionu lze nalézt v Encyclopedia Britannia [35]. Jednotlivé teroristické organizace působící v Iráku se historicky formovaly odlišně. Historický vývoj jednotlivých teroristických skupin je nastíněn v kapitole 2.5.2 pro skupinu Al-Káida a v kapitole 2.5.3 pro skupinu ISIL.

6.2.2 Současnost

Přestože došlo ke snížení množství násilí v Iráku, a tak bylo možné stáhnout velkou část amerických vojáků, přesto zůstává Irák zemí, která je nejvíce zasažena terorismem co do počtu útoků i do počtu obětí. Teroristické incidenty, u kterých je znám útočník, jsou páčány většinou sunnitskými islámskými skupinami, přičemž největší aktivita je připisována skupině ISIL a skupině Al-Káida. K nejvyššímu množství útoků dochází v Bagdádu, přičemž značnou teroristickou aktivitu zažívají i města Mosul, Baqubah, Kirkuk a Tuz Khormato. Z celkem 19 provincií v Iráku, je 17 z nich sužováno terorismem. V zemi vzrůstají problémy týkající se bezpečnosti, dodržování demokracie a lidských práv a také ekonomického zajištění. Negativní dopady této situace pociťují nejvíce nejzranitelnější skupiny, jako jsou uprchlíci⁴², národnostní a náboženské menšiny, ženy a děti. V zemi vládne chaos,

⁴²tvoří 10 % obyvatelstva

korupce a manipulace. Výrazně vzrostla nezaměstnanost a kvalita veřejných služeb se výrazně zhoršila. Všechny tyto faktory mohou přispět ještě k většímu prohloubení krize v této oblasti, pokud se nezačne problém Iráku řešit ve všech rovinách (politické, ekonomické, kulturní, atd). Z událostí za poslední doby stojí za zmínku chemický útok v březnu 2016 ve městě Taza Khurmatu v Iráku, který si vyžádal sice „jen“ 3 oběti, ale nad 800 zraněných (hospitalizovaných) obětí, převážně dětí. Další z mnoha útoků, které jsou v Iráku téměř na denním pořádku je hrozivý útok ISIL v dubnu 2016 na 250 žen, které byly zabity, protože se odmítly stát sexuálními otrokyněmi.

Obrázek 10: *Irácké provincie [18]*

7 Vyhodnocení cílů práce a hypotéz

7.1 Cíl práce:

7.1.1 Pomocí shlukové analýzy stanovit centra terorismu za poslední léta (2011-2014) včetně sledování vlivu různých parametrů teroristických útoků na závažnost útoku.

Z dat databáze GTD byla provedena shluková analýza na jejímž základě bylo určeno 16 center terorismu dle počtu útoků viz tabulka 4. V případě, že shluková analýza místo počtu útoků analyzovala počet obětí útoků (mrtví s větší váhou než zranění), nalezené shluky a jejich centra se lišily od shluků pouze pro počet útoků, viz tabulka 5. Tento výsledek poukazuje na to, že útoky v některých oblastech mají více obětí (jsou více smrtící), než v jiných oblastech. Například v Indii a Evropě jsou útoky méně smrtící, než útoky v Nigérii, Afghánistánu, Iráku a Sýrii.

Závažnost útoku je podmíněna také typem použité zbraně. Například žhářské útoky v Indii (shluk 5) a v Americe (shluk 15) nejsou tolik smrtící jako útoky bombami/výbušninami v Iráku (shluk 10) či palnými zbraněmi v Nigérii (shluk 7). Správnost tvrzení dokazuje i tabulka 8, ve které Irák i Nigérie jsou mezi 5 státy s nejvyššími počty obětí při teroristických útocích.

7.1.2 Určit na základě vyhodnocení získaných dat, zda jsou teroristické útoky spíše vnitrostátního nebo mezinárodního charakteru.

Z dat získaných z databáze GTD[15] byla provedena analýza národnosti útočnicka, který spáchal teroristický čin vzhledem k území, kde ho spáchal. Na základě dat získaných z experimentů lze říci, že počet útočníků se stejnou národností jako je území, kde je spáchán atentát je výrazně vyšší, viz kapitola 5. Jedná se o poměr cca 38 000 (domácí): 2 500 (cizí). Jsou však oblasti s téměř výhradně domácími útočníky, jako je například Indie. Nebo naopak oblasti s výhradně cizími útočníky, jako například Evropa,

Vzhledem k rozloze Indie se zde nedá hovořit o jediné teroristické skupině, ale o několika oblastech, kde se chtějí dostat k moci různé organizace. Většina problémů a tedy teroristických útoků v Indii je založena na problémech řešení chudoby, resp. kastovním systémem. Je téměř nemožné se posunout z jedné kasty do jiné. To vede k extrémistickým (teroristickým) útokům zejména chudší části obyvatelstva, která „nemá“ jinou možnost. Dále je zde problém u Pákistánských hranic, kde již operují

různé promuslimské organizace a snaží se ovládnout území Kašmíru. O toto území se bojuje již od roku vyhlášení samostatnosti Indie (14. srpna 1947), kdy bylo území rozděleno na Pákistán a Indii[61]. V této problemové části se tedy bojuje tzv. přes hranice, kdy je terorista vycvičen na jedné straně hranice a poslán na druhou stranu.

Teroristé, které jsou jiné národnosti než je stát, ve kterém útočí, dále označeni jako cizí, lze rozdělit na více skupin. Nejjednodušší dělení je místní a lze je dělit jako: (a) příhraniční a (b) vzdálení. Příhraniční jsou Teroristé, kteří útočí na stát v bezprostřední oblasti svého domácího. Například se zde jedná o v předchozím odstavci zmíněnou Indii a Pákistán nebo v textu několikrát zmiňovanou Nigérii. Tito teroristé jsou nebezpeční zejména v tom, že je těžké vysledovat přípravu, která je na jejich domovském území. Vzdálení teroristé jsou teroristé, kteří útočí ve státu, který nesousedí s jejich domovským státem. Typickým útokem jsou útoky v Paříži a Bruselu v loňském/tomto roce. V tomto případě je možné, v omezeném množství, některé Teroristické skupiny podchytit. I z databáze GTD lze vysledovat, že cizí Teroristé nepoužívají bombové útoky tak často jako domácí. Je to právě přístup k materiálu, který bývá v cizím prostředí omezen.

7.1.3 Potvrzení či vyvrácení naformulovaných hypotéz, na základě vyhodnocení výsledků shlukové analýzy.

Naformulované hypotézy 1- 3 byly potvrzeny, viz níže. K hypotéze 4 nebylo možné získaná data využít.

7.2 Hypotézy:

7.2.1 Počet útoků přepočtených na km^2 se liší podle kontinentů.

1. Hypotéza 1 se potvrdila. Na základě získaných dat, se v letech 2011 - 2014 stalo nejvíc útoků v Africe a nejméně v Austrálii, viz tabulka 7.⁴³. Při přepočtu na km^2 , kde rozloha byla použita z [64], je počet útoků nejvyšší opět v Africe a nejmenší v Austrálii. Na základě vyhodnocení analýzy dat, lze potvrdit hypotézu 1.

⁴³jako kontinent není zahrnuta trvale neobydlená Antarktida

Tabulka 7: *Počet útoků podle kontinentů [1]*

Kontinent	počet útoků	počet útoků / 1000 km ²
Afrika	18997	0,61
Amerika	797	0,02
Asie	17407	0,39
Austrálie a Oceánie	9	0,001
Evropa	2108	0,20

7.2.2 Počet obětí teroristického útoku je vyšší v oblastech s aktivním vyznáváním islámské víry.

1. Hypotéza 2 se potvrdila. Ze shromážděných dat z celé databáze za časový interval 2011-2014 bylo vybráno 5 států s nejvyšším počtem obětí. V tabulce 8 lze u jednotlivých států vyčíst, počty útoků, počty obětí, průměrný počet obětí na jeden útok a procentuální zastoupení islámského náboženství. Ve 4 z 5 států s nejvyššími počty obětí má islámské náboženství větší než 90% zastoupení, proto lze na základě vyhodnocení zpracovaných dat potvrdit hypotézu 2.

Tabulka 8: *Státy s největším počtem obětí teroristického útoku [1]*

Stát	počet útoků	oběti	obětí/útok	islám (v %)
Irák	9 261	24 625	2,65	97
Afghánistán	4 713	13 642	2,89	99
Nigérie	1 710	11 737	6,86	50
Pákistán	6 865	9 711	1,41	97
Sýrie	752	5 885	7,83	90

7.2.3 Použitá zbraň a cíle útoků se liší podle oblasti teroristického útoku a národnosti útočníka.

Hypotéza 3 se potvrdila. Na obrázku 5 můžeme vidět oblasti, kde je útočník domácí (pochází ze země, ve které útočí) a oblasti, kde je útočník cizí (neutočí v zemi, ze které pochází). U domácích útočníků jsou nejčastějšími cíli policie, armáda a civilisté s téměř vyrovnaným zastoupením. U cizích útočníků je úplně nejčastějším cílem armáda, a dále diplomaté a civilisté. Co se týče závislosti cílů útoků na obrázku a použité zbraň na obrázku, tak se na základě vyhodnocení dat ukázalo, že cíle útoků a použitá zbraň v jednotlivých oblastech (shlucích) se liší, proto lze na základě vyhodnocení analýzy získaných dat potvrdit hypotézu 3.

7.2.4 Světová média svým přístupem ovlivňují veřejné mínění závažnosti jednotlivých teroristických útoků.

Aby mohl být stanoven závěr, zda média v některých oblastech světa nadhodnocují hrozby, a naopak v jiných oblastech podhodnocují, byly zvoleny dvě příkladné teroristické události ze světa a následně porovnána jejich interpretace v různých médiích (BBC, CNN a Al Jazeera). Byly zvoleny 2 události ze stejného roku a s podobným počtem usmrcených obětí, aby byla zajištěna objektivnost. První událostí jsou útoky ve Francii uskutečněné 13. listopadu 2015, kdy skupina Islámský stát uskutečnila sérii útoků v restauraci, v divadle a na fotbalovém utkání. Při útoku zahynulo 137 osob. Druhou událostí jsou útoky v Nigérii (Maiduguri) uskutečněné 20. září 2015. Teroristická skupina Boko Haram zde uskutečnila sérii útoků na tržišti, v mešitě a na fotbalovém utkání a usmrtila 145 osob. Útoky v Paříži byly hojně prezentovány prostřednictvím všech televizních stanic, které jsem vybrala pro komparaci, tedy prostřednictvím stanic BBC⁴⁴, CNN⁴⁵ a Al Jazeera⁴⁶. Útoky v Maiduguri byly prezentovány pouze stanicí Al Jazeera. Na základě provedené komparace lze potvrdit hypotézu 4, že světová média svým nadhodnocováním/podhodnocováním závažnosti jednotlivých teroristických útoků v různých částech světa ovlivňují veřejné mínění.

⁴⁴je rozhlasová a televizní společnost ve Velké Británii

⁴⁵televizní stanici v USA

⁴⁶arabská televizní stanice

8 Diskuse

Diskuse obsahuje porovnání zjištěných výsledků vlastní diplomové práce s jinými zdroji. Diskutována budou jak díla ze současnosti, tak díla z let minulých, pro lepší možnost porovnání změn názorů v průběhu času.

8.1 Hypotéza 1

Počet útoků přepočtených na km^2 se výrazně liší podle kontinentů.

Základ myšlenky, že konflikty budou s větší pravděpodobností a ve větším rozsahu probíhat jen v určitých částech světa, položil již v minulosti (1992) Fukuyama ve svém díle *Konec dějin a poslední člověk*. Fukuyama zde jako jeden z prvních rozdělil svět na dvě části (i) část posthistorickou a (ii) historickou. V posthistorickém světě se nevedou války, upřednostňují se zde obchody, slučování do koalic či aliancí, diplomacie atd. Naopak historický svět budou dle autora provázet konflikty, války v otázkách náboženských, národnostních a ideologických a čeká ho řada tragédií [52].

Fukuyama není schopen přesně určit jednoznačnou hranici mezi světem posthistorickým a historickým. Připouští i možnost zpětného přechodu posthistorického světa k historickému, ale s určitostí zařazuje do historické části islámské státy a státy s bohatými ložisky ropy [52]. Státy, ve kterých je islám majoritním náboženstvím, jsou znázorněny na obrázku 11. Mezi 10 států s největšími ložisky ropy na světě patří Venezuela, Saudská Arábie, Kanada, Írán, Irák, Kuvajt, Spojené arabské emiráty, Rusko, Libye, Nigérie⁴⁷ [31].

Pokud bychom srovnali státy s převládajícím islámským náboženstvím se státy s největšími zásobami ropy, zjistili bychom, že v obou případech by se pomyslná mapa překrývala na území Iráku, Íránu, Kuvajtu, Saudské Arábie, Spojených arabských emirátů, Libye a Nigérie. Docházíme tedy k závěru, že převážná většina konfliktů probíhá především ve státech, ve kterých je převažujícím náboženstvím islám, a také na územích s velkými zásobami ropy s tím, že u některých států jsou splněna obě tato kritéria. Státy s uvedenými kritérii nejsou lokalizovány ve všech kontinentech, ale převážně v Asii a Africe. Pokud připustíme, že terorismus je „nová“ forma války, tedy možný a stále frekventovanější prostředek, který je užíván k dosažení vytyčených požadavků, můžeme už Fukuyamovo tvrzení považovat za potvrzení

⁴⁷pořadí je řazeno sestupně, dle velikosti ropných zásob

pravdivosti hypotézy 1.

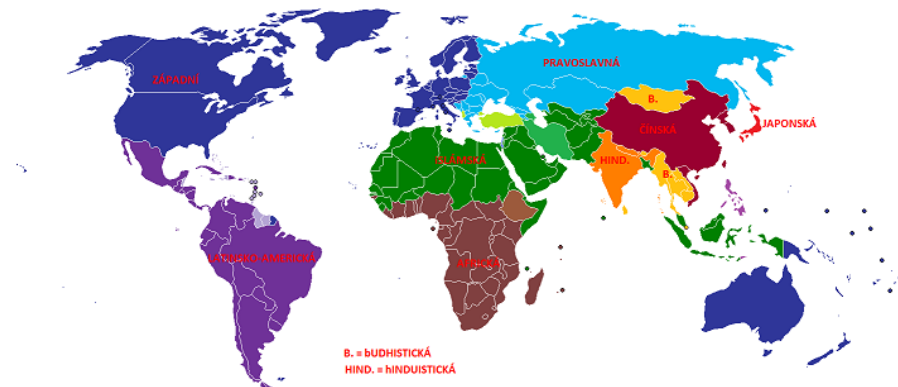
Obrázek 11: *Mapa s vyznačenými státy s muslimskou většinou [4]*

Jiný pohled na věc přinesl Samuel Phillips Huntington ve svém díle *Střet civilizací*. Podle něj konflikty provází lidstvo již od dob vzniku prvních civilizací. V průběhu dějin se jen změnilы důvody těchto konfliktů od soubojů dynastií, národů, až po souboje ideologií (etnické, politické, náboženské). Ani Fukuyama ani Huntington nehovořili ve svých dílech o konkrétních státech, ale o regionech (oblastech), které se vyznačují větší frekvencí konfliktů. Fukuyama rozdělil svět na dvě části, ale Huntington svět rozdělil na 9 částí (civilizací), viz obrázek 12.

Huntington za civilizaci považuje společenství, které společně sdílí nějaké hodnoty (rodina, národ / národní stát, náboženství). Každá civilizace má vlastní filozofii, ve které se liší od ostatních civilizací. Každá civilizace má tendenci považovat se za nejvyspělejší a nejdokonalejší. Odlišné tendence a odlišné filosofie jednotlivých civilizací jsou příčinami sporů. Autor uvádí, že konflikty a války na zlomových liniích se nevyskytovaly ve všech světových civilizacích stejnou měrou, že většina sporů na zlomových liniích se odehrála na hranici procházející Eurasíí a Afrikou⁴⁸[56]. Opět zde platí, že pokud připustíme, že terorismus je možný a frekventovaný způsob řešení sporů a konfliktů, můžeme i na základě Huntingtova díla potvrdit hypotézu 1, se závěrem, že podle Huntingtona se největší počet konfliktů odehrává v oblastech Euro-Asie a Afriky.

Na stránkách Ministerstva zahraničí USA je dostupný souhrnný dokument o teroristickém dění. Od roku 2012 je každoročně vydána výroční zpráva, která obsahuje

⁴⁸Hranice oddělující muslimy od nemuslimů

Obrázek 12: *Huntingtonovo rozdělení civilizací [5]*

hodnocení teroristických aktivit za uplynulý rok. Dokument uvádí, že v roce 2014 probíhaly teroristické útoky v celkem 95 zemích světa, přesto byly útoky výrazně koncentrovány jen do omezených oblastí. Více než 60% všech útoků se uskutečnilo pouze v pěti zemích světa, a to v Iráku, Pákistánu, Afghánistánu, Indii a Nigérii. Ve srovnání s předešlým rokem vzrostl celkový počet útoků za rok 2014 o 35%. Omezenou lokalizaci mají i oběti teroristických útoků. Zdroj uvádí, že 78% všech úmrtí teroristických útoků bylo soustředěno v následujících státech: Irák, Nigérie, Afghánistán, Pákistán a Sýrie.

V některých zemích došlo ke snížení počtu útoků i úmrtí, konkrétně se jedná o Řecko, Nepál, Severní Irsko, Pákistán, Filipíny a Rusko. U Filipín byl zaznamenán dokonce 24% pokles útoků[21]. Na základě zmíněné studie, která přináší podobné výsledky jako ty, které byly zjištěny v rámci mé diplomové práce, můžeme konstatovat, že většina útoků probíhá na území Asie a Afriky, konkrétně v 5 výše zmiňovaných zemích. Podklady této studie umožnily potvrdit hypotézu 1., že počet útoků se výrazně liší podle kontinentů.

8.2 Hypotéza 2

Počet obětí teroristického útoku je vyšší v oblastech s aktivním vyznáváním islámské víry.

V tabulce 8 je znázorněno 5 států s největším počtem obětí po teroristických útocích. Jako zajímavé hledisko se ukazuje průměrný počet obětí na jeden útok, kdy se jako nejhorší ukazují útoky v Sýrii. V těchto případech se jedná zejména o útoky bombou, kdy je velký počet obětí. Podobný počet obětí na útok má ještě Nigérie, kde dochází k masivnímu vyvražďování. Ač má Irák největší počet útoků,

tak průměrný počet obětí není tak velký jako právě u Sýrie a Nigérie.

Co se týká víry, tak jednoznačně nejvyšší počet útoků je ve státě, kde je vyznávána islámská víra. Až na 7. místo se dostal první nemuslimský stát, a to Ukrajina. Tam počet zabitých způsobilo sestřelení dopravního letadla neznámou organizací (státní, nestátní, separatistické) a také „válka v Donbasu“. Tady je otázkou, zda zabítí vojáci či povstalci jsou skutečné oběti teroristického útoku. Na dalších příčkách jsou opět státy s významným zastoupením islámského státu.

Zajímavým hlediskem je, že největší počet útoků není ve státě, kde by proti sobě bojovali skupiny s různým náboženským vyznáním, ale státy, kde je islámské zastoupení větší než 90%⁴⁹, viz tabulka 8 [64] [4]. Výše zmíněné státy se také vyznačují velkým množstvím lidí bez základního vzdělání. Není výjimkou, že více než 30 % lidí je negramotných [64]. Během zpracování dat se ukázalo, že mezi vzdělaností obyvatelstva a počtem teroristických útoků je velká korelace. Podrobnější zpracování této problematiky je již bohužel nad rámec diplomové práce, ale je to směr, kterým se může ubírat další výzkum.

Problém islámského náboženství je mmj. právě v malá vzdělanost obyvatelstva. V některých islámských komunitách nedochází k téměř žádnému vzdělání žen a dívek, což vede k menšímu vzdělání dětí. Pokud se bude brát v úvahu předpoklad, že matka je negramotná, nemá možnost v prvních letech života obohatit výchovu dítěte natolik, aby mělo stejný start do života jako dítě u alespoň základně vzdělaných rodičů. To vede k zacyklení, kdy negramotný rodič nemůže pomoci s učivem, dítě je v tu chvíli v nevýhodě oproti ostatním dětem a dostane se do horší skupiny a přestane se snažit. Naopak začne vzdělání ignorovat, zejména v případech, kdy ho rodiče nijak nemotivují. Z takového jedince vyroste opět negramotný člověk bez možnosti vzdělávat své potomky. Zejména v oblastech, kde je toto obvyklé, je těžké cokoliv změnit.

I hypotézu č.2 lze dokázat na díle Samuela Phillipse Huntingtona, Střet civilizací. Jak již bylo zmíněno v hypotéze 1, autor ve svém díle rozdělil svět na 9 civilizací⁵⁰ viz obrázek 12. Autor uvádí, že konflikty a války se nevyskytovaly ve všech světo-

⁴⁹procentuální zastoupení islámu v jednotlivých zemích není jednoznačné a bylo použito více zdrojů - vypočítán modus nebo medián z několika zdrojů. Průměrná hodnota nebyla použita, protože hodnot nebylo tolik, aby chybný údaj byl zanedbán.

⁵⁰západní, latinskoamerická, pravoslavná, islámská, africká, čínská, japonská, hinduistická a buddhistická; blíže viz obrázek 9.2

vých civilizací rovnoměrně, a že většina sporů se odehrála na hranici procházející Euro-Asií a Afrikou, která odděluje muslimy od nemuslimů. Dále uvádí, že střet civilizací lze vnímat na dvou úrovních. První je globální úroveň, ve které se střet civilizací odehrává mezi Západem a zbytkem světa. Druhá je lokální úroveň, ve které se odehrává střet mezi islámem a zbytkem světa. V díle je označována islámská civilizace jako nejproblematictější. Doslovně je vyřčeno, že má „krvavé“ hranice, čímž je upozorněno na problémy ve schopnostech mírového soužití islámské civilizace se svými sousedy. Do roku vydání díla bylo mezicivilizačních konfliktů s muslimskou účastí třikrát více, než konfliktů mezi všemi ostatními nemuslimskými civilizacemi. Konfliktů uvnitř islámu bylo rovněž více než v jakékoli jiné civilizaci, a to včetně kmenových konfliktů v Africe. Dále autor uvádí, že konflikty s muslimskou účastí vykazovaly velký počet obětí. Výše uvedené platí opět za předpokladu, když připustíme, že terorismus je možný a frekventovaný způsob řešení sporů a konfliktů[56]. Na základě Huntingtova díla lze potvrdit hypotézu 2 se závěrem, že největší počet konfliktů a obětí lze nalézt v rámci civilizace Islámské. Tudíž potvrzujeme hypotézu 1, že počet obětí teroristického útoku je vyšší v oblastech s aktivním vyznáváním islámské víry.

Ve sborníku Metropolitní univerzity[40] se uvádí, že počet nábožensky motivovaných útoků od roku 2001 do roku 2013 je vždy větší než u ostatních teroristických akcí⁵¹. Asi 66 % těchto činů bylo spácháno pouze čtyřmi skupinami, a to Islámským státem v Iráku a Sýrii, skupinou Boko Haram, skupinou Al-Káida a hnutím Tálibán.⁵² Více než 4/5 obětí náboženského terorismu tohoto časového intervalu bylo pouze z 5 zemí světa, a to z Iráku, Afghánistánu, Pákistánu, Nigérie a Sýrii⁵³. Proto lze i na základě toho příspěvku potvrdit správnost výsledků. Ve své diplomové práci jsem dospěla ke shodným závěrům, jako které jsou prezentovány v citovaném sborníku. Ve všech 5 zmíněných státech s nejvyšším počtem obětí je majoritním náboženstvím islám⁵⁴, proto lze na tomto základě potvrdit hypotézu 2, že počet obětí teroristického útoku je vyšší v oblastech s aktivním vyznáváním islámské víry.

Výroční zpráva o teroristickém dění ze stránek Ministerstva zahraničí spojených států uvádí, že 78% všech úmrtí teroristických útoků bylo lokalizováno v pěti zemích, a to v Iráku, Nigérie, Afghánistánu, Pákistánu, Sýrii. Celkový počet teroristických útoků se v roce 2014 zvýšil o 35% a celkový počet úmrtí vzrostl o 81% oproti

⁵¹V zemích EU a Americe je převažující počet separatistických teroristických akcí

⁵²s rozdílným procentuálním zastoupením v jednotlivých letech

⁵³v těchto státech operují právě výše zmíněné teroristické organizace

⁵⁴viz obrázek 11

roku 2013, což je především kvůli dění v Iráku, Afghánistánu a Nigérii. Zvýšení o 81% celkových úmrtí bylo částečně důsledkem útoků, které byly mimořádně smrtící. V roce 2014 bylo 20 útoků, které zabily více než 100 lidí současně, ve srovnání se 2 takovými útoky v roce 2013. V Nigérii byl zaznamenán nárůst o 114% v počtu útoků a 308% nárůst v počtu úmrtí v roce 2014. Irák, Afghánistán, Pákistán a Nigérie zažily největší teroristické útoky v roce 2013 i 2014. Jak je patrné ze zmíněných informací, počty obětí jsou silně ovlivněny událostmi v několika klíčových oblastech (Iráku, Nigérii, Afghánistánu, Pákistánu, Sýrii). Pokud se podíváme na obrázek 11, tak zjistíme, že ve všech klíčových státech je majoritním náboženstvím islám. Na základě uvedené studie, lze potvrdit správnost hypotézy 2, že počet obětí teroristického útoku je vyšší v oblastech s aktivním vyznáváním islámské víry.

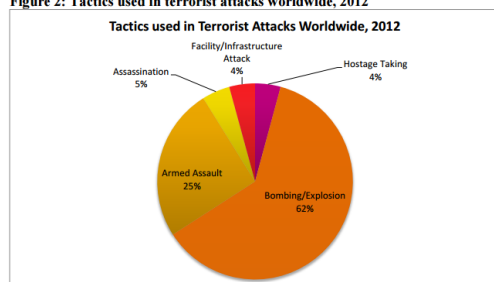
8.3 Hypotéza 3

Použitá zbraň a cíle útoků se liší podle oblasti teroristického útoku a národnosti útočníka.

Stránky amerického ministerstva zahraničí uvádí, že nejčastěji používanou zbraní v rámci teroristických útoků byli za rok 2014 výbušniny (54%). Za nimi následovali ozbrojené útoky (23%), při nichž byly téměř vždy zapojeny střelné zbraně, viz obrázek 13 (b). Přestože vzor taktiky v roce 2014 zůstal ve většině případů v souladu s předešlým rokem 2013, můžeme zde pozorovat drobné odchylky mezi rokem 2013 a rokem 2014. Zatímco bombové útoky a atentáty převládaly během roku 2013, tak zejména procento útoků s použitím výbušnin se snížil z 57% na 54%, procento atentátů se snížilo z 8% na 6% během roku 2014, braní rukojmí se z 6% v předešlé roce 2013 zvýšilo na 10% v roce 2014. Pro porovnání přikládám obrázek 13 o poměru použitých zbraní také z roku 2012, z něhož můžeme vyčíst, že použití výbušnin při teroristických akcích od roku 2012 klesá z původních 62% v tomto roce na již zmíněných 54% v roce 2014. Na obrázku 13 je vidět, že se v roce 2014 oproti roku 2012 snížil počet bombových útoků na úkor zvýšeného počtu únosů. Je třeba si uvědomit, že se nejedná o skutečné (absolutní) snížení, ale pouze ke změně poměru[21].

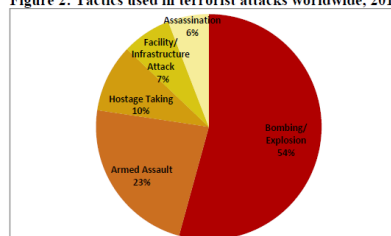
Globální teroristický index uvádí, že v průběhu 14-letého období byly nejrozšířenějším typem zbraně výbušniny, a byly použity při více než 60% útoků na celém světě, viz. obrázek 14. Druhým nejrozšířenějším typem zbraně byly střelné zbraně, jejichž použití tvořilo téměř 30% ze všech útoků. Pouze při 10% útoků byl použit jiný typ zbraně. Dále je také nutné poznamenat, že žádný útok není proveden čistě a výlučně jen jedním typem zbraně, nýbrž často dochází ke kombinaci alespoň dvou

Figure 2: Tactics used in terrorist attacks worldwide, 2012

(a) 2012

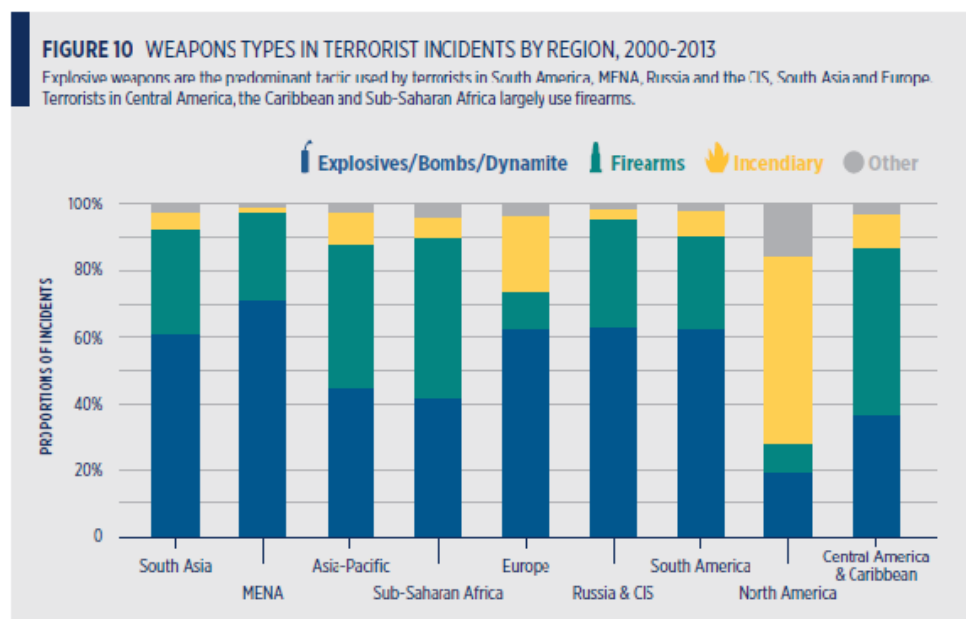
Figure 2: Tactics used in terrorist attacks worldwide, 2014

(b) 2014

Obrázek 13: *Srovnání použitých zbraní v letech 2012 a 2014 [16]*

typů s tím, že nejčastěji je to použití výbušniny v kombinaci se střelnou zbraní. Pro upřesnění je důležité podotknout, že tyto globální trendy jsou vysoce závislé na pěti zemích s nejvyššími počty teroristických útoků. Pokud se na problematiku podíváme podrobněji, zjistíme, že se použitá zbraň liší v rámci různých oblastí (regionů) ve světě. V Severní Americe dominují zápalné zbraně, v subsaharské Africe naopak převládají střelné zbraně, což je zapříčiněno hlavně aktivitami skupiny Boko Haram, která používá střelné zbraně více než v 50% svých útoků od roku 2009[16].

Obrázek 14: *Použité zbraně v letech 2000 - 2014 [16]*

8.4 Hypotéza 4

Světová média svým nadhodnocováním/podhodnocováním závažnosti jednotlivých teroristických útoků v různých částech světa ovlivňují veřejné mínění.

Boj s terorismem představuje velmi složitou a rozsáhlou škálu opatření. Důležitá je ne jen prevence ale i preemce. Terorismus není jen záležitostí postižených oblastí (center terorismu), ale je to globální celosvětový problém všech, a vyžaduje tak i komplexní řešení. V době, kdy jsme obklopení moderními technologiemi a elektronická komunikace je využívána stále více nejen mezi lidmi, ale i mezi teroristy. Je nutné na technologický pokrok reagovat i v oblasti terorismu. Analýza sociálních sítí je jedním z nástrojů, který může přispět v boji proti terorismu.

Dalším možný směr k řešení představují práce s médii, které teroristům často přímo hrají do karet a šíří strach mezi lidmi a umocňují tak záměr teroristů (přilákat pozornost, vyvolat strach a paniku). Nic méně jak ze strany teroristů tak ze strany médií jde to obousměrný přínos. Média mají materiály, kterými ohromí diváky a teroristé mohou upozornit na sebe a na svou sílu. Je jen otázkou jak by se situace vyvíjela dál, kdyby teroristickým útokům nebyl v médiích (tištěných, televizních či rádiových) věnován takový, ba dokonce žádný prostor.

Na základě pozorování výsledků vlastní diplomové práce v hypotéze č. 4 lze dospět k závěru, že média nevěnují stejnou pozornost útokům z různých částí světa (Francie a Nigérie v našem případě), a ovlivňují tak veřejné mínění o těchto hrozbách. Důsledkem této nedostatečné informovanosti osob o dění v Nigérii, může být zlehčování a podhodnocování situace v Nigérii a z toho pramenící částečná nebo úplná nevědomost závažnosti situace ze strany široké veřejnosti.

Dle Powella je znalost a informovanost občanů výrazně omezená na informace, které se dozví z médií, a které často spojují islám s brutálním vražděním, kontrolou ropy, válkou a terorismem. Média jsou považována za součást „války proti terorismu“, avšak při bližším studiu problematiky můžeme u médií vyzorovat snahu upoutat pozornost na teroristické činy páchané islamistickými extrémisty, zatímco na druhé straně útoky způsobené nemuslimy bývají spíše médii zlehčovány, což často vede k utvoření mylného dojmu, že terorismus je výhradně záležitostí skupin hlásících se k islámu, a že islám je velice nenávistné a agresivní náboženství.

Islámofobistické smýšlení veřejnosti není samozřejmě formováno pouze novinovými články, informacemi z televize či internetu, ale také jinými médii, jako jsou například knihy či filmy. Dezinformace tohoto typu často vedou ke strachu a nenávisti vůči muslimskému obyvatelstvu a napomáhají rostoucí islámofobii, která velmi často nezůstává pouze u pasivní formy. Lidé vycházejí do ulic, demonstrují, zakládají protiislamistická hnutí, ničí mešity a v některých případech i fyzicky napadají muslimské obyvatelstvo[40].

Na předešlý názor o demonizaci islámu způsobenou médii navazuje i názor Eduarda Gombára, který ve sborníku uvádí, že islamistické radikální a extremistické organizace nelze považovat za reprezentanty islámského náboženství a jejich aktivity i interpretace islámu jsou nezhodná v přímém rozporu s islámským náboženským právem (šaría). Nicméně aktivity těchto skupin, které se uchylují k teroristickým metodám boje, negativně ovlivňují představy světové i naší veřejnosti o působení islámu a také terorismu v politice a v mezinárodních vztazích. Při studiu působení islámu je nutno volit střizlivý přístup založený na faktografii. Démonizace islámu pouze na základě teroristických činů laických islamistických extrémistů a teroristů podává zkreslující obraz o skutečnosti islámského světa[68].

Další zdroj udává, že teroristické činy jsou ovlivněny médii, která rozhodují, jak bude daný čin propagován. Teroristické činy bohužel obsahují prvky zajímavé pro média (drama). V současné době teroristické skupiny využívají sdělovacích prostředků pro podporu své strategie. Blondheim a Liebes zjistili, že televizní pokrytí je ústředním bodem pro vnímání událostí veřejností. Pro teroristy, se stává televizní zpravodajství zásadním v tom, že uvede rychle rozsah jejich činů po celém světě. Debatin zdůrazňuje důležitou roli rétorické progresse terorismu, úrovně demonizace a oslavení teroristů⁵⁵ a teroristických aktů. Také Picard poznamenal, že vnímání veřejnosti může být ovlivněno rétorickými předsudky v tom, jak jsou teroristické činy popsány v tisku. Výsledky ukazují, že USA média se zabývají více epizodickým pokrytím. Zatímco v médiích Spojeného království je zdůrazněno více tematické pokrytí terorismu [36].

⁵⁵pomatec, šílenec, terorista apod.

9 Závěr

Jak uvádí strategické dokumenty například Evropská bezpečnostní strategie, pro úspěšný boj s terorismem je nutné najít základní kořeny terorismu a pochopit jeho příčiny, až poté může být problém řešen dlouhodobě a účinně. Důležité je pochopit, jak sítě provádí nábor svých účastníků (elektronicky, osobně), a proč se lidé chtějí připojit k teroristickým sítím⁵⁶. Například v Nigérii se stoupenci ke skupině Boko Haram přidávají kvůli finančním ziskům, které mají z členství ve skupině, a dá se říct že členství představuje jediný zdroj jejich příjmů. V tomto případě si myslím, že uvolnění značných investic do oblastí, které jsou zmítány chudobou a bezprávím, by mohlo přinést lepší prognózu situace v průběhu času. Bohužel, těchto států postižených chudobou a vnitřními problémy je tolik, že získat dostatek financí na pomoc všem, je téměř nemožné. A hrozí zde i riziko, že pokud by byla pomoc poskytnuta jen vybraným oblastem, tak v oblastech jiných, kde se této pomoci nedostalo, by mohla vzrůst vlna nenávisti vůči státům, kterým byla pomoc poskytnuta i státům poskytujícím pomoc (organizacím). Mohly by se zde začít formovat nové teroristické organizace nebo by se mohly radikalizovat stávající či by mohlo dojít ke spojování existujících skupin ve větší a tím pádem silnější a mocnější organizace.

Velmi významnou roli hrají i experti a jimi prováděný neustálý výzkum a vyhodnocení poznatků, na které navrhuji nejefektivnější řešení. Nesmíme zapomenout ani na roli zpravodajských služeb, které v této oblasti odvedly a odvádí opravdu velký kus práce. Zjištění a odstranění významných jednotlivců v nižších strukturách sítě může být ještě důležitější než odstranění vůdce skupiny (ani smrt Usáma bin Ládina nezastavila činnost organizace Al-Káida). Bohužel teroristická síť je rozprostřena po celém světě a dosavadní kapacity zpravodajských služeb nemohou podchytit všechny situace včas a vždy, proto navýšení odborníků v těchto řadách by mohlo výrazně přispět k řešení situace. Z tohoto důvodu by vytvoření speciálních výukových a výcvikových středisek v této oblasti mohlo znamenat investici správným směrem.

V posledních letech také přináší terorismus do demokratických států dilema, zda nebude nutné ve snaze zajištění větší bezpečnosti svým občanům, omezit jejich práva a svobody. Ale předtím je dobré analyzovat ze stávajících útoků, jak se teroristé chovají, jaké jsou jejich cíle a použité zbraně atd. Právě to bylo cílem mé práce. V diplomové práci jsem došla k výsledkům, že centra teroristických

⁵⁶Dokument OSN z roku 2004 (skupina tzv. 16 moudrých) zdůranuje, že „terorismu se v dnešním světě daří všude tam, kde je bezprávi, ponížení, chudoba, politický útlak, extrémismus, nedodržování lidských práv a také tam kde probíhají regionální konflikty a zahraniční okupace.

útoků můžeme nalézt po celém světě, krom Austrálie, která se tím pádem v současnosti jeví jako nejbezpečnější kontinent na světě. Naopak nejkritičtější situace je v Africe a Asii. Jak ukázala analýza, největší teroristická centra představují státy, ve kterých je majoritním náboženstvím islám, což samozřejmě není argumentem, že každý muslim musí být nutně teroristou. Spíš tento fakt poukazuje na špatnou schopnost soužití s ostatními etniky a snahu přeměnit svět podle vlastních pravidel.

Jednotlivé oblasti zmítané terorismem se liší jak taktikou (použitou zbraní), tak cíli, na které útočí. Například v Evropě jsou téměř ze 3/4 obětmi civilisté a útoky jsou prováděny za použití výbušnin. Zcela odlišná situace je v JAR, kde se převážně útočí střelnými zbraněmi a útoky jsou rozděleny mezi civilisty, diplomaty a vládu. Armáda je nejčastějším cílem v Mali a Rusku. Žhářské útoky nalezneme nejvíce v Americe. A takto by se dalo pokračovat dále. Nicméně ani jedna oblast není zcela identická,. Dle cílů terorismu lze odhadnout důvod, proč právě v té či oné oblasti se útočí zrovna na armádu? Útoky nejsou samoúčelné, ale přinášejí sdělení od svých preparátorů. Na základě hlubší analýzy těchto poznatků by se měla činit protiopatření.

V budoucnosti by bylo v přínosné sledovat různé ekonomické faktory jako je HDP, nezaměstnanost, pokles měny nebo míra vzdělanosti obyvatelstva v regionech ohrožených terorismem a sledovat vývoj těchto faktorů v závislosti na teroristické aktivitě.

Nastínění možných kroků v boji proti terorismu je první část, ale schopnost tyto kroky aplikovat je věc druhá. V oblasti terorismu není nic jasné a vyřešené. Tento boj bude trvat ještě dlouhou dobu. Pokud vezmeme v úvahu fakt, že se dodnes se experti neshodli ani na platné definici, tedy co je to terorismus, nemůžou tak jednoznačně určit, jak proti němu bojovat. Komplexní (celosvětový) a koordinovaný přístup založený na smart power je jediný směr, který směřuje k úspěšnému boji s terorismem.

10 Seznam použitých pramenů

Reference

- [1] Vlastní zpracování dat z databáze GTD, .
- [2] An analysis of terrorism literature, In: *The Use of Information in a Changing World* . 1984[cit. 2016-05-10], dostupné z:<https://dspace.conicyt.cl/bitstream/handle/10533/89122>.
- [3] Definitions of Terrorism in the U.S. Code, In: *The FBI- Federal Bureau of investigation [online]*. 2000[cit. 2016-05-10], dostupné z: <https://www.fbi.gov/about-us/investigate/terrorism/terrorism-definition>.
- [4] World Map, In: *World Map*. 2000[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://www.islam101.com/dawah/muslim-world-map.html>.
- [5] Civilization map, In: *Wikipedia*. 2001[cit. 2016-05-10], dostupné z:<https://cs.wikipedia.org/wiki/StFile:Clash-of-Civilizations-world-map.png>.
- [6] What makes islam, In: *The Religion of Peace*. 2002[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.thereligionofpeace.com/>.
- [7] Svět očima Tálíbanu, In: *Ústav mezinárodních vztahu[online]*. 2003[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.iir.cz/article/svet-ocima-talibanu>.
- [8] EU a boj proti terorismu, In: *EU-Media [online]*. 2004[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/eu-a-boj-proti-terorismu>.
- [9] Security council acts, In: *United Nations [online]*. 2004[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2004/sc8214.doc.htm>.
- [10] Analyses of Social Issues and Public Policy, In: *Panteion University Athens, Greece*. 2005[cit. 2016-05-10], dostupné z:<https://www.researchgate.net/directory/profiles>.
- [11] Diplomacy in action, In: *US Departement of state [online]*. 2005[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://www.state.gov/j/drl/rls/55504.htm>.
- [12] Definice pojmu terorismus, In: *Ministerstvo vnitra České republiky [online]*. 2007[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>.

- [13] News and Information, In: *CIA [online]*. 2007[cit. 2016-05-10], dostupné z:<https://www.cia.gov/news-information/cia-the-war-on-terrorism/terrorism-faqs.html>.
- [14] Transnational Terrorism Hot Spots: Identification and Impact Evaluation, In: *Routeledge*. 2007[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://people.tamu.edu/quantli/papers/CMPS-2007-hotspot.pdf>.
- [15] Global terrorism database, In: *University of Maryland*. 2009[cit. 2016-05-10], dostupné z:<https://www.start.umd.edu/gtd/>.
- [16] Global Terrorism index report 2014, In: *Institute for economics and peace*. 2009[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://economicsandpeace.org/reports/>.
- [17] List of terrorist incidents, In: *Wikipedia*. 2009[cit. 2016-05-10], dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/List-of-terrorist-incidents,-2010>.
- [18] Map of Iraq province, In: *Wikipedia*. 2011[cit. 2016-05-10], dostupné z:https://en.wikipedia.org/wiki/Governorates_of_Iraq.
- [19] Islamic State, Daesh or Isis: the dilemma of naming the militants, In: *The Week [online]*. 2012[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.theweek.co.uk/isis/62422/islamic-state-daesh-or-isis-the-dilemma-of-naming-the-militants>.
- [20] Secretary General's remarks to Security, In: *Council High-Level Summit on Foreign Terrorist Fighters. UN [online]*. 2012[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.un.org/sg/statements/index.asp?nid=8040>.
- [21] Country Reports on Terrorism 2014, In: *US Department of State*. 2013[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2014/index.htm>.
- [22] Rozhovor s agentem CIA, In: *Svobodní noviny [online]*. 2013[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/byvaly-agent-cia-potvrdil-zesusama-bin-ladin-zemrel-prirozenou-smrti/a>.
- [23] Boko Haram, In: *Ústav mezinárodních vztahů [online]*. 2014[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://www.iir.cz/article/kdo-svira-nigerii-ve-sporech-terorismu>.
- [24] The debate over what to call Iraq's terror group, In: *The Washington Post [online]*. 2014[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/06/18/isis-or-isil-the-debate-over-what-to-call-iraqs-terror-group/>.

- [25] Fakta o IS, In: *Katedra politologie Fakulty sociálních studií [online]*. 2014[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://polit.fss.muni.cz/zakladni-fakta-o-islamskem-statuu-v-iraku-a-syrii-isis/>.
- [26] Shluková analýza, In: *Jan KEBEL*. 2014[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://gerstner.felk.cvut.cz/biolab/X33BMI/slides/KMeans.pdf>.
- [27] US general rebrands Isis 'Daesh' after requests from regional partners, In: *The Guardian [online]*. 2014[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://www.theguardian.com/world/2014/dec/19/us-general-rebrands-isis>.
- [28] The War between ISIs and al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement, In: *The Washington Institute [online]*. 2014[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote-20-Zelin.pdf>.
- [29] What is 'Islamic State', In: *BBC [online]*. 2014[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29052144>.
- [30] Al-Shabaab: The Jihadists in the Horn of Africa, In: *Ústav mezinárodních vztahů [online]*. 2015[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://www.iir.cz/article/al-shabaab-the-jihadists-in-the-horn-of-africa>.
- [31] Seznam zemí s největšími zásobami ropy, In: *Britské listy*. 2015[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://blisty.cz/art/78398.html>.
- [32] Social Network Analysis, In: *Steve Ressler*. 2015[cit. 2016-05-10], dostupné z:<https://fas-web.sunderland.ac.uk>.
- [33] Stochastické systémy, In: *Ivan NAGY*. 2015[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://nagy.rudolfpohl.cz/StochSyst/StSysTexty.pdf>.
- [34] The Changing Nonlinear Relationship between Income and Terrorism, In: *Journal of Conflict Resolution*. 2016[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://jcr.sagepub.com/content/early/2014/05/26/0022002714535252.full.pdf>.
- [35] Iraq, In: *Encyclopedia Britannica*. 2016[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://www.britannica.com/place/Iraq/History>.
- [36] News Frames Terrorism: A Comparative Analysis, In: *Sage Journal*. 2016[cit. 2016-05-10], dostupné z:<http://hij.sagepub.com/content/13/1/52.abstract>.

- [37] Nigeria, In: *Encyclopedia Britannica*. 2016[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Nigeria/History>.
- [38] Taliban groups, In: *Digital Journal [online]*. 2016[cit. 2016-05-10], dostupné z: <http://www.digitaljournal.com/article/347009>.
- [39] BRZYBOHATÝ, M.: *Terorismus*. Praha: Police History, 1999, ISBN 9788090267015.
- [40] BUREŠ, O.: *Sborník vybraných příspěvků ze 7. výroční studentské konference bezpečnostního výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita, 2015.
- [41] BURKE, J.: *Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam*. I. B. Tauris, 2004, ISBN 9781850436669.
- [42] BUTT, U.; Elahi, N.: *Pakistan's Quagmire: Security, Strategy, and the Future of the Islamic-nuclear Nation*. Bloomsbury Academic, 2010, ISBN 9780826433008.
- [43] CARR, C.: *Dějiny terorismu. Kořeny války proti civilistům*. Praha: Práh, 2002, ISBN 8072520636.
- [44] CHEHAB, N.; of Beirut. Faculty of Arts, A. U.; of Political Studies, S. D.; aj.: *Al Qaeda: Politics and Structure*. 2005.
- [45] COMOLLI, V.: *Boko Haram: Nigeria's Islamist Insurgency*. Hurst, 2015, ISBN 9781849044912.
- [46] DAVID, M., V. a MALACKA: *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha: Linde, 2005, ISBN 8072015249.
- [47] EICHLER, J.: *Terorismus a války v době globalizace*. Praha: Karolinum, 2010, ISBN 9788024617909.
- [48] Erdoğan, N.; Esen, M.: *Classifying Universities in Turkey by Hierarchical Cluster Analysis*.
- [49] EVANS, G.; Newham, J.: *The Dictionary of World Politics: a Reference Guide to Concepts, Ideas and Institutions*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf, 1992, ISBN 8021027550.
- [50] FOLTIN, D., Pavel a ŘEHÁK: *Historický vývoj terorismu: Obrana a strategie*. 2006.

- [51] FRALEY, C.; Raftery, A. E.: How Many Clusters? Which Clustering Method? Answers Via Model-Based Cluster Analysis. *The Computer Journal*, 1998.
- [52] FUKUYAMA, F.; Prokop, M.: *Konec dějin a poslední člověk*. Rybka Publishers, 2002, ISBN 9788086182278.
- [53] HASSAN, H.: *Al-Qaeda: The Background of the Pursuit for Global Jihad*. Studies on inter-religious relations, Almqvist & Wiksell International, 2004, ISBN 9789189652095.
- [54] HASSAN, H.; Weiss, M.: *Islámský stát – Uvnitř armády teroru*. 2016, ISBN 9788026409540.
- [55] HOFFMANN, B.: *Terrorismus: Der unerklärte Krieg*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 2001, ISBN 3596156149.
- [56] HUNTINGTON, S.; Nagy, L.: *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. Rybka Publishers, 2001, ISBN 9788086182490.
- [57] HYNEK, N.; EICHLER, J.; Majerník, L.: *Konflikt a obnova v Afghánistánu*. Praha: Ústav mezinárodních vztahu, 2012, ISBN 9788087558065.
- [58] J. A. Hartigan, M. A. W.: Algorithm AS 136: A K-Means Clustering Algorithm. *Journal of the Royal Statistical Society. Series C (Applied Statistics)*, ročník 28, č. 1, 1979: s. 100–108, ISSN 00359254, 14679876.
URL <http://www.jstor.org/stable/2346830>
- [59] Jain, A. K.: Data clustering: 50 years beyond K-means. *Pattern recognition letters*, ročník 31, č. 8, 2010: s. 651–666.
- [60] KANJI, G. K.: *100 statistical tests*. London: SAGE, 2006, ISBN 97814129-23750.
- [61] KHAN, A.; Ruiz Estrada, M. A.: The effects of terrorism on economic performance: the case of Islamic State in Iraq and Syria (ISIS). *Quality & Quantity*, 2015, ISSN 1573-7845.
- [62] KOLEKTIV, A.: *Encyklopedie: Světový terorismus*. Praha: Svojtka a Co., 2001, ISBN 8072373404.
- [63] KOLEKTIV, A.: *Mezinárodní terorismus: nový nebo starý fenomén*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004, ISBN 8086547337.

- [64] KOLEKTIV, A.: *Svět: státy, národy, světadíly*. Praha: Euromedia Group, 2006, ISBN 80-242-1757-0.
- [65] LEHMANN, E.; Casella, G.: *Theory of Point Estimation*. Springer New York, 2003, ISBN 9780387985022.
- [66] LESSER, J. O.: *Countering the New Terrorism*. RAND, 1999, ISBN 0833026674.
- [67] LEWIS, I.: *A Modern History of the Somali: Nation and State in the Horn of Africa*. Eastern African studies, James Currey, 2002, ISBN 9780852554838.
- [68] LOUŽEK, M.: *MezinárodnĀ terorismus novĀ nebo starĀ ~ fenoměn*. Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004.
- [69] MENKHAUS, K.; for Strategic Studies, I. I.: *Somalia: State Collapse and the Threat of Terrorism*. Adelphi Series, Oxford University Press for the International Institute for Strategic Studies, 2004, ISBN 9780198516705.
- [70] Office, U.: *House Hearing, 112th Congress: Lra, Boko Haram, Al-Shabaab, Aqim and Others Sources of Instability in Africa*. BiblioLife, 2013, ISBN 9781289297848.
- [71] PEJCHA, Z.: *DiplomovĀ prĀce: Změna konceptu terorismu v praxi*. Praha:Universita Karlova, 2010.
- [72] POTMĚŠIL, J.: *ŠarĀa - ůvod do islĀmskěho prĀva*. 2012, ISBN 9788024780627.
- [73] RASHID, A.: *Taliban: The Power of Militant Islam in Afghanistan and Beyond*. I.B.Tauris, 2010, ISBN 9780857730510.
- [74] ŠEDIVĀY, J.: *Nově paradigmata terorismu. MezinĀrodnĀ politika*. Praha: Avis, 2003, ISBN 05437962.
- [75] STRMISKA, M.: *PolitickĀ terorismus. ůvod do studia politickěho terorismu v demokratickěch systěmech*. Brno: Masarykova univerzita, 1996, ISBN 8021013605.
- [76] STRMISKA, M.: *Terorismus a demokracie: PojetĀ a typologie subverzivněho teroristickěho nĀsilĀ v soudoběch demokraciěch*. Brno: Masarykova Univerzita, 2001, ISBN 8021027550.
- [77] TOFFLER, A.: *VĀlka a antivĀlka*. Praha: NakladatelstvĀ DokořĀn a Argo, 2002, ISBN 8086569160.

- [78] ŘEHÁK, P. F. a. R. S., David: *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. AVIS, 2008, ISBN 9788072784431.
- [79] ŠŤASTNÝ, M.: *Diplomová práce: Terorismus, válka : etické meze v prosazování zájmu*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2011.
- [80] ŠUBÍK, O.: *Bakalářská práce: Terorismus, Hrozba 21. století*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011.
- [81] ZEMAN, J.: *Terorismus: historicko-psychologická studie*. Triton, 2002, ISBN 9788072543052.

11 Seznam použitých obrázků

Seznam obrázků

1	<i>Koláčový diagram s počty obětí teroristického útoku [1]</i> . . .	36
2	<i>Grafické vyznačení teroristických útoků včetně center [1]</i> . .	43
3	<i>Barevné rozlišení jednotlivých shluků [1]</i>	44
4	<i>Grafické znázornění oblastí s největšími počty obětí včetně jejich center [1]</i>	45
5	<i>Útok vzhledem k národnosti útočníka [1]</i>	46
6	<i>Používané zbraně v závislosti na typu útočníka [1]</i>	47
7	<i>Cíle útoků a použité zbraň [1]</i>	49
8	<i>Cíle útoků [1]</i>	51
9	<i>Grafické znázornění četností útoků na jednotlivé cíle [1]</i> . .	52
10	<i>Irácké provincie [18]</i>	55
11	<i>Mapa s vyznačenými státy s muslimskou většinou [4]</i>	61
12	<i>Huntingtonovo rozdělení civilizací [5]</i>	62
13	<i>Srovnání použitých zbraní v letech 2012 a 2014 [16]</i>	66
14	<i>Použité zbraně v letech 2000 - 2014 [16]</i>	66
15	<i>Znázornění vývoje počtu teroristických útoků, mrtvých a zraněných [1]</i>	1
16	<i>Graf vývoje teroristických útoků 2011-2014 [1]</i>	2

12 Seznam použitých tabulek

Seznam tabulek

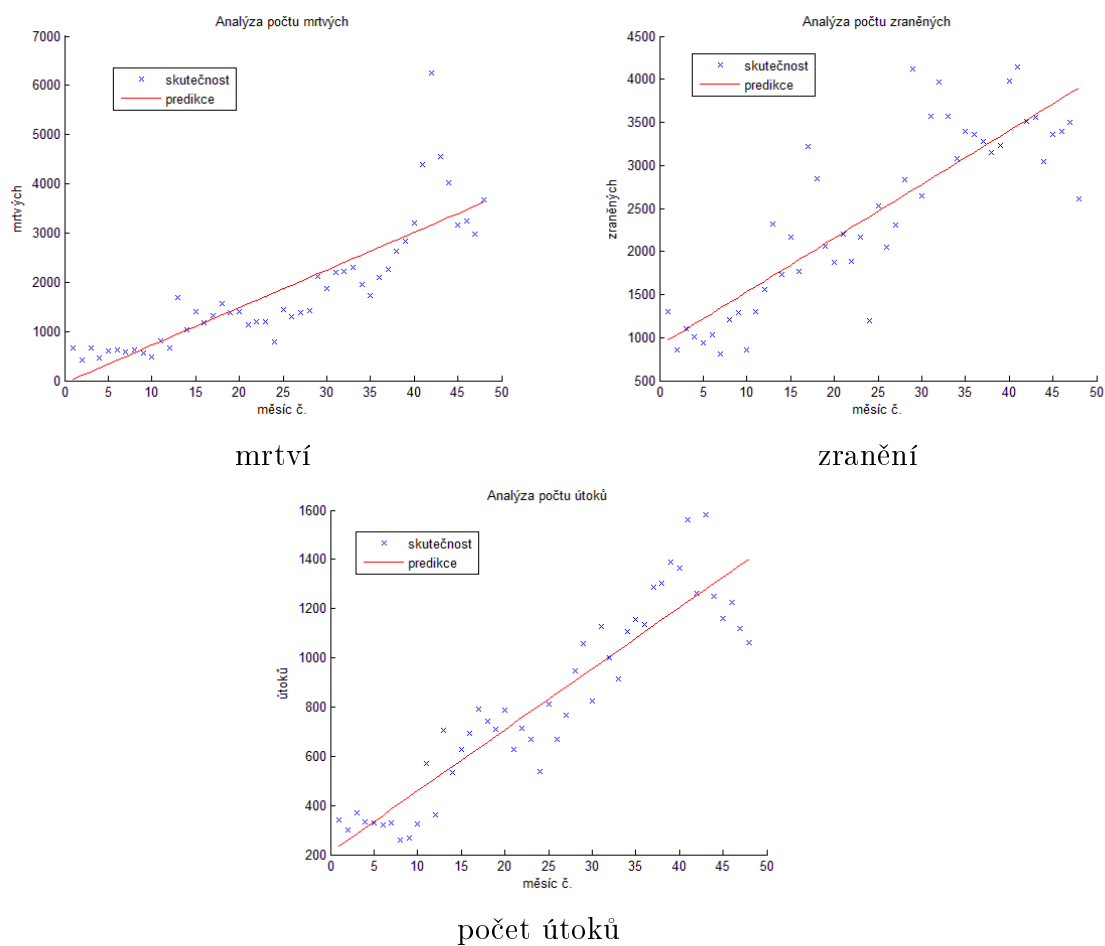
1	<i>Pořadí teroristických skupin dle počtu útoků [1]</i>	22
2	<i>Vývoj teroristických útoků v letech 1998-2014 [50, 1]</i>	35
3	<i>Porovnání skutečných a predikovaných zabitých a zraněných lidí (různé regrese) [1]</i>	37
4	<i>Tabulka center shluků teroristických útoků [1]</i>	42
5	<i>Tabulka center shluků dle počtu obětí teroristických útoků [1]</i>	44
6	<i>Shluková analýza cíle teroristického útoku a použité zbraně [1]</i>	50
7	<i>Počet útoků podle kontinentů [1]</i>	58
8	<i>Státy s největším počtem obětí teroristického útoku [1]</i>	58

13 Seznam použitých zkratek

IRA – Irská republikánská armáda (Irish Republican Army)
FBI - Federální úřad pro vyšetřování (Federal Bureau of Investigation)
OSN - Organizace spojených národů
MVČR - Ministerstvo vnitra České republiky
USA - Spojené státy americké (United States of America)
CIA - Ústřední zpravodajská služba USA (Central Intelligence Agency)
HDP - Hrubý domácí produkt
VB - Velká Británie
ETA - Baskicko a jeho svoboda (Euskadi Ta Askatasuna)
SSSR - Svaz sovětských socialistických republik
ZHN - Zbraně hromadného ničení
TTP - Tehrik-i-Taliban Pakistan
GTD - Globální teroristická databáze (Global terrorism database)
NATO - Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)
CNN - Cable News Network
EU - Evropská unie
AQI - Al-Káida v Iráku
ISIS - Islamic State of Iraq and Syria
ISIL - Islamic State of Iraq and the Levant
Daesh - Al-Dawla Al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham
IED - Improvizované nástražné zařízení (Improvised explosive device)
AQIM - Al-Káida v Maghrebu (Al-Qaeda in the Islamic Maghreb)
ADF - Spojenecké demokratické síly
TNG - Prozatímní národní vláda (Transitional National Government)
TFG - Prozatímní federální vláda (Transitional Federal Government)
UIC - Svaz islámských soudů v Somálsku (The Islamic Courts Union)
AMISOM - African Union Mission in Somalia
TROP - The Religion of Peace database
LR - Lineární regrese
MSE - mean square error
ER - exponenciální regrese
PR - polynomiální regrese
JAR - Jihoafrická republika
BBC - rozhlasová a televizní společnost VB (British Broadcasting Corporation)

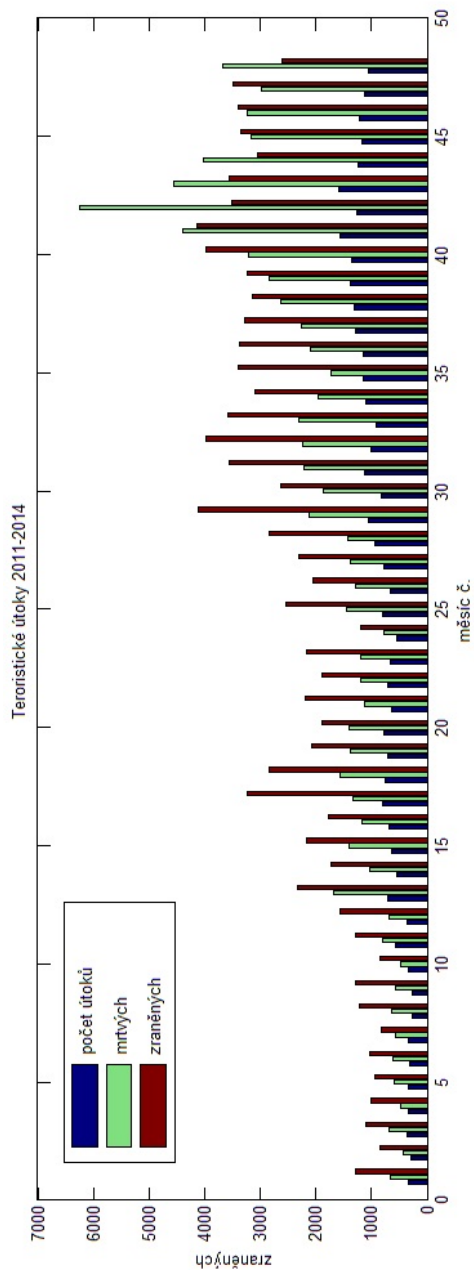
14 Seznam příloh

Příloha č. 1

Obrázek 15: *Znázornění vývoje počtu teroristických útoků, mrtvých a zraněných [1]*

Příloha č. 2

Obrázek 16: Graf vývoje teroristických útoků 2011-2014 [1]